

## บทที่ 2

### แนวคิดและทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรมและบทความที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ผลกระทบของการเปิดเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับจีน ต่อผู้ประกอบการเขตภาคเหนือ ในการลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ ได้อาศัยทฤษฎี แนวคิด วรรณกรรมและบทความที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของประเทศไทย
2. ข้อมูลพื้นฐานของประเศจีน
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเขตการค้าเสรี
4. ทฤษฎีการเปิดเสรีทางการค้า
5. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของธุรกิจระหว่างประเทศ
6. ทฤษฎีการได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ
7. ทบทวนวรรณกรรมและบทความที่เกี่ยวข้อง

#### 1. ข้อมูลพื้นฐานประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

##### ภูมิประเทศที่ตั้ง

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เหนือเส้นศูนย์สูตรเล็กน้อย หรือระหว่างเส้นละติจูดหรือเส้นรุ้งที่ 5 องศา 37 ลิปดาเหนือ กับ 20 องศา 27 ลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูดหรือเส้นแวงที่ 97 องศา 22 ลิปดาตะวันออก กับ 105 องศา 37 ลิปดาตะวันออก

สำหรับที่ตั้งของประเทศไทยตามแนวลองจิจูดนั้น ประเทศไทยยึดเอาลองจิจูดที่ 105 องศาตะวันออกเป็นเวลามาตรฐาน ทำให้ประเทศไทยมีเวลาแตกต่างจากเวลามาตรฐานกรีนิช 7 ชั่วโมง การติดต่อในเชิงธุรกิจกับประเทศใด ๆ มีความจำเป็น ที่จะต้องรู้เวลาของประเทศนั้นว่า แตกต่างจากเวลาในประเทศไทยกี่ชั่วโมง เพื่อให้เกิดความสะดวกและทันเวลา เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีเวลาที่เร็วกว่าไทย 2 ชั่วโมง จีน มาเลเซีย มีเวลาเร็วกว่าไทย 1 ชั่วโมง ประเทศสหรัฐอเมริกา มีเวลาตรงกันข้ามกับไทย

## รูปร่าง

ประเทศไทยมีรูปร่างเหมือนขวานโบราณ กระบวยตักน้ำ ช่อดอกไม้ หรือม้าน้ำ แต่นักการทหารมองว่าเหมือน "หัวช้าง" โดยส่วนหัวช้าง คือ ภาคเหนือ ส่วนงวง คือ ภาคใต้ ส่วนที่เป็นปากได้แก่ บริเวณอ่าวไทย ที่ราบลุ่มเจ้าพระยา และชายฝั่ง ตะวันออก ส่วนหูช้าง คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยลักษณะรูปร่างดังกล่าว จัดว่ามีข้อดีอยู่หลายประการ เช่น รูปร่างที่ยาวเรียวยาวไปทางใต้ ทำให้เสียเวลาในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการสร้างเส้นทางคมนาคม รวมถึงการดูแลรักษาประเทศ เช่น การป้องกันชายฝั่งทะเลที่ยาวเหยียด ทั้งสองด้าน นอกจากนี้รูปร่างที่ยื่นออกไปหรือถูกขนาบด้วยประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีปัญหาบริเวณชายแดนอยู่ตลอดเวลา เช่น มีการอพยพโยกย้ายถิ่นเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาต ปัญหาก่อการร้ายและยาเสพติด ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

ตามการแบ่งขนาดของประเทศทางภูมิศาสตร์การเมือง ไทยจัดเป็นประเทศขนาดใหญ่ อันดับที่ 3 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ประกอบด้วย อินโดนีเซีย พม่า ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ลาว กัมพูชา บรูไน สิงคโปร์) รองจาก อินโดนีเซียและพม่า ประเทศไทยใหญ่กว่าลาวประมาณ 2 เท่า ใหญ่กว่ากัมพูชาประมาณ 3 เท่า และมีขนาดใกล้เคียงกับประเทศ ฝรั่งเศส หรือ มลรัฐเท็กซัสของสหรัฐอเมริกา มีพื้นที่ 513,115.020 ตารางกิโลเมตร หรือ 320,696,887.500 ไร่ หรือ ประมาณ 198,953 ตารางไมล์ การที่ประเทศไทยมีขนาดใหญ่ มีข้อดีในเรื่องของประเภทและปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ ความลึกของพื้นที่ทำให้ได้เปรียบในด้านการป้องกันประเทศ การมีประชากรจำนวนมาก มีผลดีในเรื่องของการใช้แรงงานและความคิด ส่วนความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค ส่งผลให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น

## แนวพรมแดน

มีความยาวของพรมแดนทางบก 5,326 กิโลเมตร ความยาวทางทะเลฝั่งอ่าวไทย 1,840 กิโลเมตร และความยาว ทางฝั่งทะเลอันดามัน 865 กิโลเมตร ความยาวจาก อ.แม่สาย จ.เชียงราย ถึง อ.เบตง จ.ยะลา ซึ่งเป็นจุดเหนือสุดและใต้สุด ของประเทศ ระยะทาง 1,640 กิโลเมตร และความกว้างจากด่านเจดีย์สามองค์ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ถึงช่องเม็ก อ.สิรินธร จ.อุบลราชธานี ระยะทาง 780 กิโลเมตร

ส่วนที่แคบที่สุด อยู่ในเขต จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งวัดจากพรมแดนสหภาพพม่า ที่ทิวเขาตะนาวศรีถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย ที่บ้านวังด้วน ต.ห้วยทราย อ.เมือง ตามแนวละติจูด 11 องศา 43 ลิปดาเหนือ เป็นระยะทาง 1096 กิโลเมตร ตรง บริเวณที่ตั้งของจังหวัดระนอง และจังหวัดชุมพร ตามแนวละติจูด 10 องศาเหนือ ถือได้ว่าเป็นส่วนแคบที่สุดของพื้นที่ แผ่นดินที่เป็นภาคใต้ของไทย และ

เป็นจุดตั้งต้นของคาบสมุทรลพบุรี บริเวณพื้นที่ส่วนนั้นเรียกว่า คอคอดกระ มีความ กว้าง 64 กิโลเมตร โดยวัดจากฝั่งแม่น้ำกระบุรี ใน อ.เมือง จ.ระนองถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย อ.หลังสวน จ.ชุมพร ประเทศไทยมีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศ ได้แก่ พรมแดนด้านพม่า (เมียนมาร์) ยาว 2,202 กิโลเมตร พรมแดนด้านลาว 1,750 กิโลเมตร พรมแดนด้านกัมพูชายาว 798 กิโลเมตร พรมแดนด้านมาเลเซีย 576 กิโลเมตร โดยที่แนวพรมแดนส่วนใหญ่ยึดเอาแนวสันปันน้ำของภูเขา ทางน้ำหรือลำน้ำบริเวณแนวกลางของร่องน้ำที่ไหล แรงที่สุด เรียกว่า ร่องน้ำลึก ยกเว้นพรมแดนในแม่น้ำโขงที่ฝรั่งเศสให้ถือเอาเกาะแก่งเป็นของลาวทั้งหมด แม้ว่าจะอยู่ ใกล้ฝั่งไทย (ยกเว้น 8 เกาะ)

1. แนวพรมแดนระหว่างไทย-สหภาพพม่า หรือเมียนมาร์ ความยาว 2,202 กิโลเมตร ทอดไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำรวก แม่น้ำสาย ทิวเขาแดนลาว แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเมย ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี และแม่น้ำกระบุรี (ปากจั่น) อยู่ในเขตพื้นที่ จ.เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

2. แนวพรมแดนระหว่างไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ความยาว 1,750 กิโลเมตร ทอดไปตามร่องน้ำลึก ของแม่น้ำโขงตอนบน แม่น้ำเหืองงา แม่น้ำเหือง และแม่น้ำโขงตอนล่าง และทอดไปตามสันปันน้ำในทิวเขาหลวงพระบาง ทางตอนเหนือ และสันปันน้ำในทิวเขาภูแดนลาวทางตอนใต้ อยู่ในเขต จ.เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี

3. แนวพรมแดนระหว่างไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา ความยาวประมาณ 798 กิโลเมตร นับจากอ่าวไทยทอดไปตามทิวเขาบรรทัด แม่น้ำไหลิน (หรือห้วยเขมร) คลองลึก คลองด่าน คลองน้ำใส ที่ราบแนวเส้นตรงคลองปากอ่าว (ปากอ่าว) และทิว เขาพนมดงรัก ในเขต จ.ตราด จันทบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

4. แนวพรมแดนระหว่างไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย ความยาว 576 กิโลเมตร ทอดไปตามสันปันน้ำของทิวเขาสันกาลาคีรี ร่องน้ำลึกของแม่น้ำโก-ลก ในเขต จ.สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส แนวพรมแดนแสดงความเป็นอธิปไตยเหนือพื้นที่ บริเวณนั้น แนวพรมแดนทางธรรมชาติ เหมาะสำหรับกีดขวาง ช่วยในการป้องกันข้าศึกถูกราน แต่ขัดขวางด้านการคมนาคมติดต่อค้าขายและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างมิตรประเทศ ในปัจจุบันนี้แนวพรมแดนจัดว่าเป็นแหล่งเศรษฐกิจ ที่สำคัญของประเทศ เพราะเปิดตลาดทำการค้าขายกันหลายแห่งกลายเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะมีจุดชมวิวที่สวยงามด้วย บางแห่งมีประวัติความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ โดยทั่วไปเป็นจุดที่อยู่ตรงช่องเขาหรือมีแม่น้ำกั้น

ลักษณะภูมิประเทศโดยรวมของไทยประกอบด้วย เทือกเขา ป่าไม้ เนินเขา ที่ราบสูง ที่ราบ  
หุบเขา ที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำใหญ่หลายสาย ทะเล ชายหาด และเกาะแก่งต่าง ๆ

การแบ่งภาคทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยตามที่กำหนดไว้ในอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย  
ของราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ปี 2525 หน้า 3-18 แบ่งออกเป็น 6 ภาค และมีขนาดของพื้นที่ในแต่ละ  
จังหวัดเป็นตารางกิโลเมตร โดยประมาณ

**การแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ อาศัยหลักเกณฑ์สำคัญ 2 ประการ คือ**

1. เรียกชื่อภูมิภาคตามทิศทางที่ตั้งของภูมิภาคนั้น ๆ ว่าตั้งอยู่ในส่วนใดของประเทศ เช่น  
ภาคเหนือ หมายถึง ภูมิภาคที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ และภาคใต้ หมายถึงภูมิภาคที่ตั้งอยู่  
ในภาคใต้ของประเทศ การเรียกชื่อภูมิภาคตามทิศเช่นนี้ ทำให้เกิดความสะดวก และสามารถ  
นำไปใช้ได้ในวงการอื่น ๆ ด้วย

2. รวมกลุ่มจังหวัดที่มีลักษณะทางกายภาพ และทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมคล้ายคลึงกันเข้า  
ไว้ด้วยกันในแต่ละภาค โดยเฉพาะลักษณะภูมิประเทศ ถือเป็นเกณฑ์การพิจารณาที่สำคัญยิ่ง เช่น  
จังหวัดในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีภูมิประเทศเป็นภูเขาและหุบเขา ส่วนจังหวัดในภาคกลาง ส่วนใหญ่  
มีภูมิประเทศเป็นที่ราบ เป็นต้น

#### **ระบบเศรษฐกิจ**

ระบบเศรษฐกิจภายในของประเทศไทยเป็นแบบผสม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐเข้ามามี  
ส่วนในการดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจของประเทศหลายประการ แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วน  
ใหญ่จะเป็นของเอกชน ซึ่งเป็นระบบที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนิยมใช้ในปัจจุบัน อัตราการขยายตัว  
ทางเศรษฐกิจสูงประมาณร้อยละ 7-8 ซึ่งถ้ามองในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ตัวเลขดังกล่าวมีผลในการ  
กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในภาคเอกชนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะ  
สนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการพัฒนาการผลิตเพื่อ  
ทดแทนการนำเข้า และการพัฒนาการผลิตเพื่อส่งออก

ระบบเศรษฐกิจของไทยจำเป็นต้องพึ่งพาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ มีการแข่งขัน  
กันผลิต มีการขาย และมีการจัดการตามระบบการค้าเสรี ปัจจุบันรายได้สูงสุดของประเทศมาจาก  
สินค้าทางการเกษตรถึงร้อยละ 60 ของรายได้ จากการส่งออกทั้งหมด และจากการจ้างแรงงานใน  
สาขาเกษตรถึงร้อยละ 70 ของแรงงานทั่วประเทศ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ  
ทางด้านการเกษตรเป็นพิเศษ และด้านอุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง การพาณิชย์ และ การ  
ท่องเที่ยว เป็นอันดับที่ลดหลั่นลงมา

ผลิตผลทางเกษตรของไทย เกิดขึ้นจากความอุดมสมบูรณ์ของน้ำและผืนดิน ความขยันหมั่นเพียรของเกษตรกร ความรู้ในเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ให้มีคุณภาพดี และเทคโนโลยีต่าง ๆ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ยางพารา มันสำปะหลัง ผลไม้ต่างชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน สับปะรด มังคุด ลำไย มะม่วง กัญชงหอม ส้มโอ ฯลฯ อาหาร ทะเลสดและตากแห้ง และผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีผลผลิตจากป่าเขตร้อน เช่น สมุนไพร หวาย ยานลิเกา ไม้ไผ่ ที่นำมาออกแบบจักสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่สวยงามจำหน่ายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศด้วย ทรัพยากรเหล่านี้นอกจากจะทำรายได้ให้แก่ชุมชนแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนไม่ละทิ้งท้องถิ่น มีการรวมตัวกันพัฒนาหมู่บ้านของตนให้น่าอยู่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ วิถีชีวิตเรียบง่ายสงบสุขแบบไทย ๆ เช่นนี้ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะเข้ามาสัมผัสด้วยตนเอง

ถึงแม้ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่ปัญหาดังกล่าวได้คลี่คลายไป ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การปรับลดงบประมาณในส่วนราชการ ค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลง และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวปี อเมซิ่งไทยแลนด์ (Amazing Thailand) 1998-1999 รวมไปถึงโครงการต่อเนื่องที่จะตามมา ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยเพิ่มขึ้น สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศชาติอีกทางหนึ่ง

#### การปกครองในปัจจุบัน

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย หรือระบอบปรimitาญาสิทธิราชย์ มีกฎหมายสูงสุด คือ รัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุขของประเทศ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475

แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยยังเป็นประชาธิปไตยที่ไม่เป็นไปตามหลักการ มีการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจ ตั้งคณะรัฐบาลและกำหนดบทบัญญัติขึ้นเอง ประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพดังที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงเกิดเหตุการณ์ใหญ่ขึ้นถึง 3 ครั้ง คือ

ในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 มีกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตยและต่อต้านอำนาจเผด็จการ อันประกอบด้วยประชาชน จากทุกสาขาอาชีพ ภายใต้การนำของนิสิต นักศึกษาจากทุกสถาบัน เป็นเหตุการณ์ที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้เกิดความหวงแหนและร่วมกันธำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องแลกมาด้วยชีวิต และความยากลำบากของเพื่อนร่วมชาติ



เหตุการณ์ครั้งที่สอง เกิดขึ้นในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ได้มีนิสิตนักศึกษาและประชาชน ร่วมกันปกป้องประชาธิปไตยต่อต้านการกลับมาของกลุ่มอำนาจเก่า ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสีย ทรัพยากรบุคคลอันมีค่ายิ่งไปเป็นจำนวนมาก

ครั้งล่าสุดเกิดขึ้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 มีกลุ่มต่อต้านอำนาจเผด็จการและเรียกร้อง ประชาธิปไตยขึ้นอีก ผลจากการเรียกร้องในครั้งนี้ นำไปสู่การแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งต่อมา ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองประเทศ มีดังนี้

1. ฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล  
 2. ฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา ประกอบด้วยสมาชิก 2 ส่วน คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ซึ่งประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทั้งหมด และวุฒิสมาชิก ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจาก พระมหากษัตริย์ตามการเสนอ ขึ้นโปรดเกล้าฯ ของนายกรัฐมนตรี

3. ฝ่ายตุลาการ คือ ศาล มีหน้าที่พิจารณาคดีต่าง ๆ ให้เป็นไปตามบัญญัติของ กฎหมาย เพื่อให้เกิดความ ยุติธรรมแก่ประชาชน ทั้งนี้ในรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้ศาลเป็น สถาบันอิสระจากรัฐสภาและรัฐบาล มีคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ทำหน้าที่ควบคุมการแต่งตั้ง ข้าราชการ ตุลาการ เพื่อให้ศาลเป็นสถาบันที่ซื่อตรงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริงและได้ มีการปรับปรุงกระทรวงต่าง ๆ ขึ้นใหม่ และได้จัดตั้งระบบการบริหารงานของสถาบันการปกครอง ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงทบวงกรมต่างๆ และส่วนราชการอื่นที่เทียบเท่า
2. การปกครองส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย 75 จังหวัด (อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และ หมู่บ้าน)
3. การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น

- เทศบาล (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล)

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด

- การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา

- องค์การบริหารส่วนตำบล

หลักในการแบ่งภูมิภาคของประเทศไทยนั้น ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้

ทางการปกครอง ได้แบ่งภูมิภาคต่าง ๆ โดยถือหลักเกณฑ์ลักษณะทางกายภาพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพรรณธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

### โครงสร้างของสังคมไทย

โครงสร้างที่สำคัญของสังคมไทยแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ โครงสร้างสังคมชนบทและโครงสร้างสังคมเมือง แต่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งเป็นสังคมแบบประเพณี และเป็นสังคมเกษตรกรรม ดังนั้น ถ้าหากจะรู้จักสังคมและวัฒนธรรมไทยจะต้องพิจารณาจากโครงสร้างสังคมชนบทเป็นหลัก และจะต้องพิจารณาถึงอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมเมืองที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมชนบทประกอบไปพร้อม ๆ กันด้วย

1. โครงสร้างสังคมชนบท จัดได้ว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุด ของสังคมไทย เพราะเท่ากับเป็นโครงสร้างของสังคมไทยทั้งหมด ลักษณะจำเพาะที่สำคัญของสังคมชนบท ได้แก่ การรวมกลุ่มแบบอุปนัย (Infomal) ของกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) มีการติดต่อ กันแบบตัวถึงตัว สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ซึ่งคล้ายคลึงกัน ทำให้สถานภาพและบทบาทของ คนในสังคมชนบทไม่แตกต่างกันมากนัก ในสังคมชนบทมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น สมาชิกของสังคมทำหน้าที่สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างราบรื่น โดยมีระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีการนับถืออาวุโส มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีค่านิยมในเรื่องคุณความดีทางศาสนา เป็นตัวควบคุมความประพฤติทางสังคมของคนชนบท สถานภาพจะมีลักษณะ จำเพาะของตัวบุคคลเอง เช่น อายุ ความสามารถ และคุณความดี ผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำในสังคมชนบทมักได้แก่ พระ ผู้ใหญ่บ้าน กำนันและผู้อาวุโสที่ชาวบ้านเคารพนับถือ

2 โครงสร้างสังคมเมือง ข้อแตกต่างที่เด่นชัดระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง ได้แก่ จำนวนกลุ่มและองค์การที่มีมากในสังคมเมืองหลวง หลักเกณฑ์การพิจารณาสถานภาพทางสังคมของบุคคลในเมืองหลวงขึ้นกับฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจและความเกี่ยวข้อง ทางการเมือง และระดับการศึกษาซึ่งแตกต่างจากเกณฑ์ของสังคมชนบท นอกจากนั้นแล้ว โครงสร้างชนชั้นทางสังคมในเมืองหลวงจะชัดเจน คือ ประกอบด้วยกลุ่มคนที่เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากตระกูลเก่าและขุนนาง ผู้บริหารในสาขาอาชีพ ต่าง ๆ นักธุรกิจ ข้าราชการ ช่างฝีมือ และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้อพยพจากสังคมชนบทมาอาศัยอยู่ ตามชุมชนแออัดทั้งหลายของสังคมเมืองหลวง ค่านิยมของคนเมืองหลวงนั้นจะเน้นหนักเรื่องอำนาจและความมั่งคั่งมากกว่าชาวชนบท มีความต้องการยกระดับตัวเอง จากชั้นสังคมเดิมไปสู่ชั้นที่สูงกว่า โดยอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ฐานะการเงิน การศึกษา อำนาจทางการเมือง และสิทธิต่าง ๆ

### กฎระเบียบในการเดินทางของชาวต่างชาติ

ชาวต่างชาติสามารถเดินทางเข้ามายังประเทศไทยได้ โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบการเดินทางเข้าประเทศของไทย พร้อมทั้งมีเอกสารหลักฐานครบถ้วนตามที่ทางการไทยกำหนดไว้ เช่น หนังสือเดินทางที่สามารถใช้งานได้ หรือเอกสารเดินทางอื่นๆ วิชาเข้าประเทศไทย เป็นต้น

ชาวต่างชาติบางประเทศได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้ามาพำนักในประเทศไทยได้ 15 วัน โดยไม่ต้องประทับตราวีซ่า สำหรับชาวต่างชาติอื่นๆ สามารถขอประทับตราวีซ่านักท่องเที่ยวได้ ณด่านตรวจคนเข้าเมือง

การประทับตราวีซ่าสำหรับชาวต่างชาติที่เดินทางผ่านประเทศไทยมีอายุ 30 วัน วีซ่านักท่องเที่ยวมีอายุ 60 วัน และวีซ่าสำหรับนักการทูต เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอายุ 90 วัน

### แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน สร้างความเข้มแข็งของภาคการเงิน ความมั่นคงและเสถียรภาพของฐานะการคลัง ปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจระดับฐานรากมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ตลอดจนเพิ่มสมรรถนะของระบบเศรษฐกิจโดยรวมให้สามารถแข่งขันได้และก้าวทันเศรษฐกิจยุคใหม่

2. เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยการพัฒนาคุณภาพคน ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบสุขภาพ สร้างระบบคุ้มครองความมั่นคงทางสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน มีการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย

3. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ เป็นพื้นฐานให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เน้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา การสร้างระบบการเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม และลดการทุจริตประพฤตินมิชอบ

4. เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง ให้ได้รับโอกาสในการศึกษาและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรม และทั่วถึง สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงกลไกภาครัฐให้เอื้อต่อการแก้ปัญหา



## เป้าหมาย

1. เป้าหมายคุณภาพทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจมหภาคให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ โดยมีเป้าหมายให้เศรษฐกิจขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ต่อปี สามารถเพิ่มการจ้างงานใหม่ในประเทศได้ไม่ต่ำกว่า 230,000 คนต่อปี มีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี รักษาการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดให้คงอยู่เฉลี่ยประมาณร้อยละ 1-2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และรักษาทุนสำรองเงินตราต่างประเทศให้มีเสถียรภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุน รวมทั้งปรับ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสมรรถนะภาคการผลิตให้แข่งขันได้ โดยให้การส่งออกขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ต่อปี ให้ผลผลิตภาพการผลิตรวมในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.5 ต่อปี ผลผลิตภาพการผลิตรวมในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ต่อปี และผลผลิตภาพของแรงงานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว โดยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7-8 ต่อปี และให้คนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

2. เป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิต ให้ประเทศไทยมีโครงสร้างประชากรที่สมดุล และขนาดครอบครัวที่เหมาะสม โดยรักษาแนวโน้มภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรให้อยู่ในระดับทดแทนอย่างต่อเนื่อง คนไทยมีสุขภาพดี มีคุณภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีคุณธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป มีการศึกษาโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 9 ปี ในปี 2549 ยกระดับการศึกษาของแรงงานไทยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ในปี 2549 ขยายการประกันสุขภาพให้ครอบคลุมประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และให้มีระบบการคุ้มครองทางสังคมที่สร้างหลักประกันแก่คนไทยทุกช่วงวัย ตลอดจนเพิ่มความเข้มแข็งให้ชุมชนและประชาสังคมและใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็งขับเคลื่อนให้เกิดการมีส่วนร่วมพัฒนาเมือง นำอยู่ ชุมชนนำอยู่ รวมทั้งปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและประชาชนมีส่วนร่วม

3. เป้าหมายการบริหารจัดการที่ดี สร้างระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ มีขนาดและโครงสร้างที่เหมาะสม ท้องถิ่นมีขีดความสามารถจัดเก็บรายได้สูงขึ้นและมีระบบสนับสนุนการกระจายอำนาจให้โปร่งใส มีระบบตรวจสอบด้วยการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

4. เป้าหมายการลดความยากจน ให้มีการดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจที่เอื้ออาทรต่อคนจน พร้อมทั้งเพิ่มโอกาสการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างศักยภาพให้คนจนเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้อยู่ในระดับไม่เกินร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2549

## 2. ข้อมูลพื้นฐานประเทศจีน (กรมการค้าต่างประเทศ)

### ข้อมูลทั่วไป

ประเทศจีนมีชื่อเป็นทางการ สาธารณรัฐประชาชนจีน (The People's Republic of China) สถานที่ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของทวีปเอเชีย มีพรมแดนติดต่อกับประเทศต่าง ๆ โดยรอบ 15 ประเทศ คือ เกาหลีเหนือ รัสเซีย มองโกเลีย คาซัคสถาน เคอร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย เนปาล สิกขิม ภูฏาน เมียนมาร์ ลาว และเวียดนาม ทางทิศตะวันออกและทิศใต้จดทะเลเหลือง ทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ มีพื้นที่ทั้งหมด 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศของจีน ทางตะวันตกส่วนใหญ่เป็นเทือกเขา ทะเลทราย และที่ราบสูงและคanyon ๆ ลาดลงทางทิศตะวันออก วันชาติประเทศจีนได้แก่วันที่ 1 ตุลาคม (สาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับการสถาปนาเมื่อ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2592) ภายหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีชัยชนะในสงครามกลางเมืองเหนือพรรคก๊กมินตั๋ง) ธงชาติเป็นรูปดาวสีเหลือง 5 ดวงบนพื้นสีแดง (ดาวดวงใหญ่หมายถึง “ชนชั้น” ที่ประกอบขึ้นเป็นสังคมจีน คือ ชนชั้นกรรมกร ชนชั้นชาวนา ชนชั้นนายทุนน้อย และชนชั้นนายทุนแห่งชาติ) มีเมืองหลวงอยู่ที่กรุงปักกิ่ง (ภาษาราชการจีนเรียกว่า “เป่ย์จิง” - Beijing) ประชากรของประเทศจีนมีทั้งหมดประมาณ 1,276 ล้านคนในปี 2544 มีชนชาติต่าง ๆ อยู่รวมกัน 56 ชนชาติ โดยเป็นชาว “ฮั่น” ร้อยละ 93.3 ที่เหลือเป็นชนกลุ่มน้อยที่สำคัญ ได้แก่ ชาวเผ่าจ้วง หุย อูยกูร์ หยี่ ทิเบต แม้ว แมนจู มองโกล ไตหรือไท เกาซัน ใช้ภาษาจีนกลาง เป็นภาษาราชการ ชาวจีนในมณฑลต่าง ๆ มีภาษาพูดท้องถิ่นที่แตกต่างกัน เช่น เสฉวน หูหนาน กวางตุ้ง ไหหล้า และฮกเกี้ยน ชาวจีนลัทธิขงจื้อนับถือศาสนาพุทธ ชาวจีนลัทธิเต๋านับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ เขตการปกครองแบ่งออกเป็น การปกครองส่วนกลาง 22 มณฑล 5 เขตการปกครองตนเอง 4 มหานคร 2 เขตบริหารพิเศษ 22 มณฑล การปกครองเป็นแบบสังคมนิยมแบบจีน

### ข้อมูลเศรษฐกิจ

สกุลเงินตราเรียกว่า “เหรินหมินปี้” โดยมีหน่วยเรียกเป็น “หยวน” อัตราแลกเปลี่ยนประมาณ 8.264 หยวน/1 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ 4.867 บาท/หยวน (17 กรกฎาคม 2544) ในปี 2544 รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีประมาณ 860 เหรียญสหรัฐฯ และรายได้ประชาชาติประมาณ 6,722,700 ล้านหยวน หรือประมาณ 815 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 7.5 และมีอัตราเงินเฟ้อ ร้อยละ 0.7 การค้าระหว่างประเทศมีมูลค่า 376,370 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 ร้อยละ 9 สินค้าออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องจักรกล เสื้อผ้าและสิ่งทอ รองเท้าของเด็กเล่น อุปกรณ์กีฬา เชื้อเพลิงธรรมชาติ เคมีภัณฑ์ สินค้าเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องจักรกล เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ เหล็กและเหล็กกล้า เชื้อเพลิงธรรมชาติ การลงทุนจากต่างประเทศในปี 2544 มีจำนวน โครงการลงทุนทั้งหมด 26,139 โครงการ มูลค่าการลงทุนจริง 468,460 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ประเทศผู้ลงทุนที่สำคัญ ฮองกง ไต้หวัน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ไทย ประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2544

### ระบบการปกครอง

สาธารณรัฐประชาชนจีนปกครองในระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มีพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งมีสมาชิกประมาณ 62 ล้านคน เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ของประเทศอย่างเบ็ดเสร็จตามแนวทางลัทธิมาร์กซ์เลนิน และความคิดของอดีตประธานาธิบดีเหมาเจ๋อตง รวมทั้งทฤษฎีการสร้างพรรคสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์แบบจีนของนายเติ้ง เสี่ยวผิง รัฐบาลและรัฐสภามีหน้าที่คอยปฏิบัติตามมติและนโยบายที่พรรคกำหนดโดยยึดหลักประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ (Democratic Centralism)

ตามรัฐธรรมนูญพรรค กำหนดให้มีการประชุมสมัชชาพรรคแห่งชาติ ทุก 5 ปี นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งพรรคขึ้นในปี 2464 จนถึงปัจจุบัน พรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้จัดการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์แล้วทั้งสิ้น 15 ครั้ง โดยได้จัดประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 15 เมื่อเดือนกันยายน 2540 ซึ่งนายเจียง เจ๋อหมิน ได้รับเลือกให้เป็นเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์อีกวาระหนึ่ง (วาระละ 5 ปี)

รัฐธรรมนูญของจีนได้รับการปรับปรุงครั้งสำคัญในการประชุมสภาประชาชนแห่งชาติจีน (National People's Congress) ครั้งที่ 8 สมัยที่ 1 ระหว่างวันที่ 15 - 31 มีนาคม 2536 ซึ่งพรรคได้ลงมติเห็นชอบต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญจีนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายในจีนที่เปลี่ยนไป ที่สำคัญคือ การแปรทฤษฎีการสร้างพรรคระบบสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีนบรรจุในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการดำเนินการปฏิรูป เปิดประเทศ การสร้างพรรคระบบเศรษฐกิจการตลาดในระบบสังคมนิยมและการให้รัฐวิสาหกิจมีอำนาจในการประกอบการ โดยตนเองมากขึ้น

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญจีนฉบับปัจจุบันซึ่งเป็นฉบับที่ 4 ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2525 กำหนดให้สภาประชาชนแห่งชาติจีน (National People's Congress : NPC) เป็นองค์กรสูงสุดแห่งอำนาจรัฐ ประกอบด้วยผู้แทนที่เลือกตั้งจากสภาประชาชนระดับมณฑล เขตการปกครองตนเอง มหานครจีนตรงต่อส่วนกลาง และผู้แทนที่เลือกตั้งจากกองทัพ สภาประชาชนแห่งชาติจีนมีวาระชุดละ 5 ปี จะจัดประชุมใหญ่สมาชิกทั่วประเทศ ช่วงต้นเดือนมีนาคมของทุกปี ปีละ 1 ครั้ง สภาประชาชนแห่งชาติจีน ชุดปัจจุบันเป็นชุดที่ 9

### การเมือง

การเมืองภายในจีนยังคงมีเสถียรภาพภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในเดือนกันยายน - ตุลาคม 2545 จะมีการประชุมสมัชชาพรรคสมัยที่ 16 ซึ่งจะมีการถ่ายโอนอำนาจจากผู้นำรุ่นที่ 3 ไปยังรุ่นที่ 4 ซึ่งคาดว่าจะมีนายหู จิ่นเทา (Hu Jintao) เป็นแกนนำ และในเดือนมีนาคม 2545 จะมีการประชุมสภาประชาชนแห่งชาติสมัยที่ 10 ซึ่งจะมีการเปลี่ยนผู้นำระดับสูงในรัฐบาล

โดยเฉพาะตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หนึ่งปี 2544 เป็นปีแรกในการประกาศใช้แผนพัฒนา 5 ปีฉบับที่ 10

### สังคม

การเปิดประเทศและการปฏิรูปเศรษฐกิจของจีนส่งผลให้ประชาชนจีนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอย่างกว้างขวาง อาทิ ปัญหาการแพร่ขยายของอิทธิพลตะวันตก ปัญหายาเสพติด ปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากร ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากรายได้ของประชาชนในเมืองและชนบทมีความแตกต่างกันอย่างมาก

รัฐบาลจีนได้พยายามแก้ปัญหาโดยใช้มาตรการควบคุมและรณรงค์ให้ประชาชนยึดมั่นในอุดมการณ์สังคมนิยมและชาตินิยม ควบคุมสื่อมวลชนและอินเทอร์เน็ต เพื่อควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลที่อาจเป็นภัยคุกคามต่อประเทศ ขณะเดียวกันก็พยายามลดช่องว่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทตลอดจนให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการประกอบธุรกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น

### การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน

เมื่อประมาณปี 1900 หรือประมาณ 50 กว่าปีที่ผ่านมา ประเทศจีนเคยเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกมาเป็นเวลายาวนาน มหานครของจีนในขณะนั้นเป็นเมืองที่ทันสมัยและมีประชากรอาศัยอยู่นับล้านคน ขณะที่มหานครในยุโรปยังเป็นเพียงเมืองเล็ก ๆ หรือหมู่บ้านเท่านั้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศจีนซึ่งเดิมพัฒนาอย่างรวดเร็วกลับเริ่มหยุดนิ่งอยู่กับที่ ขณะที่ประเทศตะวันตกซึ่งเดิมค่อยพัฒนา กลับสามารถพัฒนาเทคโนโลยีรวดเร็วจนแซงหน้าจีน และกลายเป็นประเทศมหาอำนาจ ส่วนจีนค่อย ๆ กลายเป็นประเทศค่อยพัฒนาในที่สุดจากความอ่อนแอด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการหยุดนิ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมของจีน เนื่องจากลัทธิขงจื้อซึ่งแม้ว่าลัทธินี้จะไม่ได้ต่อต้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยตรง แต่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคมมากเกินไปทำให้ไม่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากจะกระทบต่อโครงสร้างทางการเมืองการปกครอง นอกจากนี้ลัทธิขงจื้อยังได้ยกย่องชนชั้นผู้ปกครองประเทศ ขณะเดียวกันไม่ได้ยกย่องนักอุตสาหกรรมเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ชนชั้นนายทุนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันเนื่องจากเป็นกลไกสำคัญผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ ดังนั้นประเทศจีนจึงไม่สามารถสร้างชนชั้นนายทุนให้แข็งแกร่งเหมือนกับในประเทศตะวันตกซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนแบ่งออกเป็นช่วงต่าง ๆ ดังนี้



### ปี 2547 ช่วงเริ่มพัฒนาประเทศแบบสมดุล

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงเมื่อปี 2488 พร้อมกับความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่น รัฐบาลฝ่ายเจียงไคเช็คได้มีอำนาจเหนือประเทศจีนช่วงสั้น ๆ ภาคอุตสาหกรรมของจีนในสมัยนั้นกระจุกตัวอยู่บ้างในเขตแมนจูเลียทางตอนเหนือของประเทศ ซึ่งญี่ปุ่นได้มาตั้งโรงงานมากมาย เนื่องจากเดิมเป็นเขตยึดครองของญี่ปุ่น โดยอาศัยอุตสาหกรรมเหล็กเพราะมีสินแร่อุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมยังกระจายอยู่ตามเมืองท่าสำคัญ คือ เทียนสิน เซี่ยงไฮ้ กวางโจว คุนหมิง ฯลฯ โดยมีอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น สิ่งทอ อาหาร เบียร์ ฯลฯ

ในปี 2492 กองทัพของเจียงไคเช็คได้พ่ายแพ้อย่างสิ้นเชิงต่อกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตง ซึ่งเป็นประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน ทำให้ฝ่ายจีนคณะชาติต้องหนีไปตั้งหลักที่เกาะไต้หวัน

เมื่อคอมมิวนิสต์ยึดครองประเทศในระยะแรกไม่ได้ยึดโรงงานเหล่านั้นเป็นรัฐอย่างทันทีทันใด แต่พยายามยึดโรงงานโดยทางอ้อม บีบบังคับโดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น ขึ้นภาษีอากรเพื่อให้เจ้าของโรงงานมาเป็นของรัฐโดยสมัครใจ

รัฐบาลจีนได้พยายามพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีการผลิตสินค้าต่าง ๆ มากมาย เช่น รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องจักร ฯลฯ โดยไม่ได้ออกแบบผลิตภัณฑ์เอง แต่เป็นเพียงการผลิตลอกเลียนสินค้าของต่างประเทศเท่านั้น ไม่มีการวิจัยและพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติดีขึ้น โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกที่ใช้ระหว่างปี 2496-2500 ได้เน้นพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก

ในระยะแรกประเทศจีนได้ดำเนินนโยบาย “พัฒนาประเทศโดยสมดุล” พยายามกระจายอุตสาหกรรมไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ โดยเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2501 คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้แบ่งประเทศออกเป็น 47 ภาค คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบบริหารราชการด้านเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคของตนเองให้เป็นอิสระจากกัน และมอบอำนาจการบังคับบัญชาวิสาหกิจต่าง ๆ ให้แก่รัฐบาลดูแล

การพัฒนาเศรษฐกิจในขณะนั้นไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากมีปัญหาความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศในยุคสงครามเย็น โดยจีนเป็นศัตรูกับสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต ทำให้รัฐบาลจีนต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากไปในทางทหารจึงมีงบประมาณจำกัดที่จะนำมาพัฒนาอุตสาหกรรม

### ช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีนซึ่งดำเนินไปอย่างช้า ๆ ต้องมาสะดุดหยุดลงอย่างสิ้นเชิงเมื่อเกิดเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองจากการปฏิวัติวัฒนธรรม โดยกลุ่มหัวรุนแรงซึ่งเริ่มขึ้น



เมื่อปลายปี 2509 ได้ทำลายความสามารถในด้านเทคโนโลยีของประเทศอย่างไม่เคยมีมาก่อน การคมนาคมขนส่งสินค้าหยุดชะงัก ยังส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อทรัพยากรมนุษย์ที่จะมารองรับ อุตสาหกรรม โดยทางราชการได้ปิดสถานศึกษาในประเทศทุกแห่ง บรรดานักศึกษามากมายถึง 131 ล้านคน ต้องถูกเกณฑ์โดยฝ่ายหัวรุนแรงมาเป็นกลุ่มที่เรียกว่า “เรคการ์ด” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ รมรงค์ต่อต้านบรรดาข้าราชการระดับสูงซึ่งเป็นฝ่ายปฏิปักษ์

แม้การปฏิวัติวัฒนธรรมจะสิ้นสุดลงเมื่อปี 2512 เมื่อกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนภายใต้ การบัญชาการของนายพลหลินเปียวได้ปราบปรามพวกเรคการ์ดอย่างเด็ดขาด แต่บรรยากาศความ สับสนวุ่นวายยังคงอยู่ต่อมาอีกหลายปี โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้เริ่มเปิด การศึกษาอีกครั้งในปี 2511 และ 2512 ต่อมามหาวิทยาลัยได้เริ่มเปิดการศึกษาในช่วงปี 2513-2515 แต่หลักสูตรการศึกษาเต็มไปด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับการปลุกฝังความคิดทางการเมืองทำให้บุคลากรที่ เติบโตในช่วงนี้มีความสามารถทางวิชาการต่ำมากไม่สามารถเป็นฐานรองรับการพัฒนา อุตสาหกรรมในระยะยาวต่อมาได้ดีเท่าที่ควร

#### ช่วงเปิดประเทศเพื่อไปสู่ความทันสมัย

ภายหลังกายเหมาเจ๋อตุง ซึ่งเป็นประธานพรรคคอมมิวนิสต์เสียชีวิตลงเมื่อปี 2519 และนาย เต็งเสี่ยวผิงใช้เวลาเพียง 2 ปี ก็สามารถกุมอำนาจทางการเมืองอย่างสิ้นเชิงเมื่อปี 2521 เขาจึง เปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาสู่การเปิดประเทศ ดังคำขวัญว่า “ปรับเปลี่ยน ปฏิรูป และ ยกกระดับให้สูง” หรือที่ทางการจีนเรียกว่า “เข็มมุ่งอักษรแปดตัว”

**การปรับเปลี่ยน** หมายถึง ต้องปรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจภาคต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างสะสมทุนกับการบริโภคให้มีสัดส่วนที่ เหมาะสม

**การปฏิรูป** หมายถึง ต้องขจัดสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมในระบบบริหารเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์อย่างมีขั้นตอน และตามหลักทางเศรษฐศาสตร์ โดยคำนึงถึงลักษณะพิเศษทาง เศรษฐกิจและสังคมของจีน

**การปรับปรุง** หมายถึง ต้องขจัดภาวะความยุ่งเหยิงในระบบบริหารของหน่วยงานวิสาหกิจ โดยเสริมสร้างให้มีฝ่ายจัดการที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น จัดระบบการบริหารด้วยการกำหนดหน้าที่ความ รับผิดชอบให้ชัดเจน กำหนดให้กฎระเบียบเป็นวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ระเบียบการผลิตที่สมบูรณ์

**ยกระดับ** หมายถึง จะต้องเร่งมือในการยกระดับด้านการผลิต ด้านเทคนิค ด้านการบริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

การที่รัฐบาลใหม่ของจีนจำเป็นต้องเร่งปฏิรูประบอบเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ โดยเปลี่ยนมาใช้ระบบการวางแผนและการตลาดอย่างผสมผสานกันทั้งนี้เนื่องจากการก่อกระแสปฏิวัติวัฒนธรรมจีนทั่วสาธารณรัฐประชาชนจีน และส่งผลให้เศรษฐกิจเกือบล้มสลายดังกล่าวแล้ว

รัฐบาลจีนภายใต้การนำของนายเติ้งเสี่ยวผิง ได้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจ โดยปฏิรูปทั้งระยะสั้นและระยะยาวพร้อมกันนั้นก็ได้ออกสิ่งที่เรียกว่า “นโยบายสี่ทันสมัย” มาเป็นธงนำในการปฏิรูปเศรษฐกิจอย่างขนานใหญ่ ซึ่งเป็นการปฏิรูปเศรษฐกิจ 4 ด้าน คือ การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำหรับนโยบายสี่ทันสมัย โดยแท้จริงเป็นแนวคิดของ นายจูเอิน ไล ซึ่งคือนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และได้เคยบรรยายเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย เมื่อครั้งกล่าวคำปราศรัยต่อสาธารณชนครั้งสุดท้ายเมื่อเดือน มกราคม 2518 ก่อนเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งเมื่อเดือน มกราคม 2519 และเมื่อ นายเติ้งเสี่ยวผิง มีอำนาจได้ใช้นโยบายนี้มาปฏิบัติ

เริ่มแรกของนโยบาย ในปี 2521 ได้ให้ความสำคัญเป็น อันดับแรกต่อภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนัก อันดับ 2 คือ ภาคเกษตรกรรม อันดับ 3 เป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันดับ 4 การป้องกันประเทศ ต่อมาในปี 2522 รัฐบาลจีนได้ปรับเปลี่ยนลำดับความสำคัญใหม่ โดยให้ความสำคัญต่อภาคเกษตรกรรม เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ อุตสาหกรรม ซึ่งให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมเบามากกว่าอุตสาหกรรมหนัก ส่วนอันดับ 3 เป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันดับ 4 การป้องกันประเทศ ตามลำดับ

การพัฒนาการลงทุนเริ่มขึ้น เมื่อวิศวกรและนักวิทยาศาสตร์จีนได้มีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศและได้ตระหนักถึงความล้าหลังของตนเองในด้านเทคโนโลยี จากนั้นยังได้พยายามแก้ไขปัญหา โดยส่งนักศึกษาจำนวนมากไปเล่าเรียนยังต่างประเทศพร้อมกับปรับปรุงระบบการศึกษาภายในประเทศ ขณะเดียวกันก็เปิดประตูต้อนรับการลงทุนจากต่างประเทศ

#### ช่วงการพัฒนาประเทศแบบสมดุล

สำหรับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น นักเศรษฐศาสตร์จีนได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากสหภาพโซเวียตเกี่ยวกับทฤษฎีขั้นการพัฒนา เห็นว่าควรกำหนด “ขั้นการพัฒนา” ขึ้น กล่าวคือ ผลักดันการพัฒนาให้เริ่มต้น ณ จุดใดจุดหนึ่ง โดยในระยะแรกเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณเขตพิเศษตะวันออกของประเทศซึ่งห่างจากชายฝั่งทะเลไม่เกิน 80 กม.

นายเติ้งเสี่ยวผิง ได้เห็นชอบกับแนวการพัฒนาเศรษฐกิจตามทฤษฎีขั้นพัฒนาข้างต้น โดยได้กล่าวในการประชุมเพื่อวางแผนระยะยาวเมื่อเดือน มีนาคม 2523 ว่า “เราจะต้องใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากความได้เปรียบของแต่ละพื้นที่ ใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและพยายามหลีกเลี่ยงจุดอ่อน ดังนั้น จะต้องยอมรับให้ความไม่สมดุลเกิดขึ้นในการพัฒนาประเทศ”

ส่วนนายจ้าวจื่อหยาง ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ก็ได้กล่าวถึงกลยุทธ์เมื่อเดือนมกราคม 2527 ว่า “การเปิดประเทศจะดำเนินการไปช้า ๆ จากพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก ไปยังพื้นที่ตอนในของประเทศภาคตะวันตก จากจุดใดจุดหนึ่งแล้วขยายออกไปยังพื้นที่อื่น ๆ ที่กว้างขวาง”

สำหรับการพัฒนาประเทศในด้านอุตสาหกรรมนั้น รัฐบาลจีนได้พยายามดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ มาตรการหนึ่งคือ การเปิดเมืองท่าและพื้นที่ ต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งรองรับการลงทุนจากต่างประเทศซึ่งอำนวยความสะดวกและให้สิทธิและประโยชน์ด้านต่าง ๆ แก่นักลงทุน

### ช่วงจีนเริ่มเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก

รัฐบาลจะยังคงเน้นที่การปฏิรูปโครงสร้างที่สำคัญ กับอุตสาหกรรมภายในประเทศ ภาคการเงินและการกระตุ้นภาคเอกชน การปฏิรูปเหล่านี้เป็นขั้นตอนหนึ่งที่ได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) และเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดจากการเปิดให้มีการค้าเสรี รัฐบาลจีนอาจพิจารณาว่า ถึงเวลาที่ควรจะต้องลดภาษีศุลกากรและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เงินเข้าไถ่ระบบเศรษฐกิจแบบเปิดมากขึ้น ดังนั้นองค์การการค้าโลกจึงส่งผลให้บริษัทต่าง ๆ ของจีนต้องเผชิญภาวะการแข่งขันจากต่างชาติ ประเด็นนี้ทำให้รัฐบาลต้องพิจารณาและให้ความสำคัญอย่างมากในการกำหนดนโยบาย ในหลายภาคตั้งแต่ภาคเกษตร ไปจนถึงการธนาคารซึ่งจะได้รับผลกระทบเมื่อกำแพงการค้าลดลง เมื่อความเสี่ยงในภาคธนาคารลดลง ธนาคารจากต่างชาติจะสามารถมีสัดส่วนของเงินฝากออมทรัพย์มากกว่าธนาคารของรัฐได้อย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้อาจทำให้ระบบธนาคารของจีนล่มสลายไป มีความเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะศึกษาผลในเชิงปฏิบัติและอาจเลื่อนการปฏิรูปที่จะส่งผลกระทบต่อความไม่เสถียรภาพทางการเงินและสังคม การดำเนินการปฏิรูปจึงอาจไม่ราบรื่น โดยเฉพาะที่มีความเป็นไปได้ว่าการต่อต้านจากผู้มีอำนาจในท้องถิ่นและนักประท้วงยังคงมีอยู่อย่างเข้มแข็ง

นโยบายที่สำคัญอื่น ๆ นั้นรวมถึงแผนการพัฒนาฝั่งตะวันตกของจีน และรัฐบาลควรที่จะลดความเข้มงวดในการค้าระหว่างประเทศของบริษัทเอกชนลง

### แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2544-2548)

ประเทศจีนได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนี้

1. สร้างความมั่นคงและความแข็งแกร่งให้กับภาคเกษตรกรรมเป็นสิ่งสำคัญ
2. เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงโครงสร้างในภาคอุตสาหกรรมอย่างเร่งด่วน
3. เร่งพัฒนาสาขาบริการให้แข็งแกร่ง

4. เร่งเพิ่มสิ่งก่อสร้างในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการพัฒนาสังคม
5. เร่งเพิ่มโครงสร้างพื้นฐาน เช่น น้ำ การคมนาคม และพลังงาน
6. กลยุทธ์ในการพัฒนาภาคตะวันออกโดยการกระจายความร่วมมือระหว่างภูมิภาค
7. พัฒนาประเทศให้เป็นเมืองใหญ่ที่น่าเชื่อถือ
8. พัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
9. พัฒนาระบบการดูแลสุขภาพด้วยการยกระดับการศึกษา
10. พัฒนาระบบการดูแลสุขภาพควบคู่กับสิ่งแวดล้อม
11. ปรับปรุงระบบตลาดสังคมนิยม
12. เศรษฐกิจที่เน้นการเปิดเสรีหรือเปิดประเทศ
13. เร่งขยายการจ้างงานและพัฒนาความปลอดภัยของสังคม
14. พัฒนาชีวิตของประชากรที่อยู่ในเมืองและชนบท
15. สร้างศีลธรรมและวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม
16. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศให้เข้าสู่สังคมประชาธิปไตย

#### แนวโน้มเศรษฐกิจตามเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจของจีน ปี 2539-2548

ปี 2545 เศรษฐกิจโลกมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 2.5 และปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4.2 ในอนาคตเศรษฐกิจโลกจะชะลอตัวลง ซึ่งเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาจะคงตัวตลอดในครึ่งปีแรก 2545 และเริ่มมีการขยายตัวในครึ่งปีหลัง ซึ่งจะมีผลต่ออุปสงค์การส่งออก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการเจริญเติบโตที่น้อยในครึ่งปีหลังแต่เศรษฐกิจญี่ปุ่นเองก็ยังคงที่ตลอดเวลา สำหรับจีนเศรษฐกิจของประเทศมีข้อได้เปรียบทางด้านดอกเบี้ยระหว่างประเทศที่ต่ำ และการลงทุนทางตรงในประเทศที่สูง อย่างไรก็ตามเมื่อญี่ปุ่นประกาศลดค่าเงินเยน ส่งผลกระทบต่อตลาดซื้อขายพันธบัตร ส่วนในเรื่องของราคาน้ำมันที่สูงขึ้นจาก 18 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล เป็น 25 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล มีผลมาจากการลดปริมาณการผลิตน้ำมัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจจีนเพราะจีนต้องนำเข้าน้ำมันเพื่อใช้บริโภคภายใน (กองการลงทุนต่างประเทศ)

#### กฎระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าผักผลไม้ของประเทศจีน

เริ่มจากวันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมา แม้ว่าไทยกับจีนสามารถส่งออกผักและผลไม้โดยยกเว้นภาษีการนำเข้าซึ่งกันและกัน แต่ผักผลไม้ไทยที่ส่งออกมายังจีน รัฐบาลจีนยังเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 13 ในปัจจุบันนี้การส่งออกผลไม้ไทยประมาณร้อยละ 80-90 จะส่งผ่านทางฮ่องกง



ต่อมายังมีมณฑลกว่างตุง แล้วจึงส่งต่อไปยังตลาดอื่น ๆ ในประเทศ เมื่อผักผลไม้มาถึงจะถูกส่งไปยังตลาดกลางค้าส่งผักและผลไม้ ซึ่งมีอยู่หลายแห่ง เช่น ตลาดค้าส่งผักและผลไม้เจียงหนาน (**Guangzhou Jiangnan Fruit & Vegetable Wholesale Market**) ซึ่งเป็นตลาดค้าส่งผักผลไม้ และตลาดนำเข้าผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคใต้ของจีน นอกจากนี้ยังมี ตลาดกลางค้าส่งผักและผลไม้หลี่ซุย (**Li Shui Fruit & Vegetable Wholesale Market**) ซึ่งตั้งอยู่ในนครกว่างโจว

ในการนำเข้าผักและผลไม้เข้าสู่ประเทศจีน ตามหลักเกณฑ์จะมีขั้นตอนและกฎระเบียบในการดำเนินการดังนี้

1. ผู้นำเข้าจีนที่นำเข้าผลไม้ไทยต้องจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้า-ส่งออก และต้องมีใบอนุญาตการนำเข้าผลไม้

2. ก่อนที่ผู้นำเข้าจีนจะลงนามในสัญญาหรือข้อตกลงการซื้อขายกับผู้ส่งออกไทย ต้องกรอกแบบฟอร์มการขอใบรับรองการนำเข้า (**Import Permit**) และยื่นให้กับสำนักงานควบคุมมาตรฐานตรวจสอบและกักกันโรคแห่งชาติจีน (**General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine : AQSIQ**) เพื่อขอใบรับรองการนำเข้า ซึ่งปกติจะใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า

3 สัปดาห์ ทั้งนี้ใบรับรองการนำเข้าจะมีระยะเวลา 3 เดือนนับจากวันที่ได้รับอนุมัติการนำเข้า โดยจำนวนครั้งในการนำเข้าไม่มีการกำหนด แต่ปริมาณการนำเข้าจะต้องไม่เกินจากจำนวนปริมาณทั้งหมดที่ได้รับอนุมัติการนำเข้า

3. รายละเอียดของเอกสารต่างๆ ที่ยื่นให้หน่วยงาน AQSIQ เพื่อขอใบรับรองการนำเข้านั้น หากมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ประเภทสินค้า ปริมาณและน้ำหนักของสินค้า หรือทำเรือนำเข้าผู้นำเข้าก็จะต้องยื่นขอใบรับรองการนำเข้าใหม่

4. ผู้ส่งออกไทยจะต้องเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องให้กับผู้นำเข้าจีนเพื่อใช้เป็นเอกสารในการดำเนินการด้านพิธีการนำเข้าผลไม้ของจีน ดังนี้

- ใบรับรองคุณภาพ (**Quarantine Certificate**) จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของไทย
- ใบรับรองแหล่งกำเนิด (**Certificate of Origin**) จากกระทรวงพาณิชย์
- เอกสารระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย (**Trade Contract**)
- สัญญาซื้อขาย ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย (**Letter of Credit**)
- ใบขน (**Invoice/Bill of Lading**)

5. กรณีการส่งออกกล้วยไทยมายังประเทศจีน สิ่งที่ต้องระวังคือปัญหาสารเคมีตกค้าง ซึ่งตามระเบียบของจีน สารตกค้างซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (**Sulfur Dioxide**) ในกล้วยไทยต้องไม่เกิน 50 พีพีเอ็ม



6. ด้วยเหตุที่เรือบรรทุกสินค้าจากประเทศไทยมายังนครกวางโจวมีเพียงสัปดาห์ละ 1-2 เที่ยว ดังนั้น ผู้ส่งออกผลไม้ไทยส่วนใหญ่จึงมักจะนิยมส่งผลไม้ผ่านมาทางเขตฮ่องกง ก่อนที่จะถ่ายใส่รถบรรทุกเข้ายังตลาดค้าส่งผลไม้เจียงหนาน ในนครกวางโจว โดยผู้ส่งออกไทย จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการส่งสินค้าไปถึงตลาดค้าส่งผลไม้เจียงหนาน (ผู้นำเข้าเงินจะช่วยเหลือประสานงานเรื่องการขนส่งสินค้าจากเขตฮ่องกงเข้ามาในนครกวางโจว) โดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 20,000-25,000 หยวนต่อตู้คอนเทนเนอร์ (ขนาด 40 ฟุต)

7. การชำระค่าสินค้านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นวิธีฝากขาย โดยราคาสินค้านั้น ๆ จะขึ้นอยู่กับสถานะตลาดในแต่ละวัน ในช่วงเวลาใดที่ผลไม้ไทยส่งออกมายังจีนไม่ตรงกับช่วงเวลาที่ผลไม้จีนออกสู่ตลาด และปริมาณการส่งออกยังไม่มาก ราคาผลไม้ไทยที่ขายอยู่ในตลาดก็จะมีราคาค่อนข้างสูง ในขณะที่เดียวกัน ถ้าเป็นช่วงที่ตรงกับฤดูของผลไม้จีน โดยเฉพาะลำไยหรือผลไม้ไทยส่งออกมีปริมาณค่อนข้างมาก ราคาก็จะค่อนข้างต่ำ โดยตัวแทนฝากขายจะเก็บค่าธรรมเนียมประมาณ 3-5 หยวนต่อกล่องผลไม้ (น้ำหนักประมาณ 10 กิโลกรัม) ซึ่งการชำระเงินโดยทั่วไปนั้น ผู้นำเข้า/ตัวแทนฝากขายจะโอนเงินให้กับผู้ส่งออกผลไม้ไทยเป็นงวด ๆ (สำนักงานการศุลกากรต่างประเทศ)

มูลค่าค้าขายสินค้า ตามพิกัด 07 และ 08 ที่ผ่านมา

จากข้อมูลของศูนย์ข้อมูลจีนตอนใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องกลยุทธ์เจาะตลาดผักและผลไม้ในจีน ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทยกับจีน ได้บ่งชี้ถึงมูลค่าการส่งออกและนำเข้าของสินค้าที่อยู่ในพิกัดศุลกากร ตอนที่ 07 และ 08 ไว้ว่า

ในส่วนของการสินค้า ตอนที่ 07 พืชผักใช้บริโภคนั้น ในช่วงปี 2541-2545 แนวโน้มมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าของไทยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย ร้อยละ 75 และ 37 ต่อปี ตามลำดับ สำหรับในปี 2545 ไทยและจีนมีมูลค่าการค้ารวมกันประมาณ 4,772 ล้านดอลลาร์ เป็นการส่งออกของไทยมูลค่า 4,408 ล้านดอลลาร์ และเป็นการนำเข้าของไทย 365 ล้านดอลลาร์ ทำให้ได้เปรียบดุลการค้า 4,403 ล้านดอลลาร์

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาดุลการค้าพืชผัก (ไม่รวมมันสำปะหลัง) พบว่า ไทยขาดดุลการค้า 361 ล้านดอลลาร์ ซึ่งสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ มันสำปะหลัง ถั่วและพืชผัก ส่วนสินค้านำเข้า ได้แก่ กระเทียม หอมหัวใหญ่ หัวผักกาด บรอกโคลีน มังสวิรัติ และหน่อไม้แห้ง

ขณะที่สินค้า ตอนที่ 08 ผลไม้ ในช่วงปี 2541-2545 แนวโน้มมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าของไทยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 106 และ 24 ต่อปี ตามลำดับ สำหรับในปี 2545 ไทยและจีนมีมูลค่าการค้ารวม 2,671 ล้านดอลลาร์ เป็นการส่งออกของไทยมูลค่า 1,486 ล้านดอลลาร์ และเป็นการนำเข้าของไทย 1,184 ล้านดอลลาร์

ไทยได้เปรียบดุลการค้า 302 ล้านบาท ซึ่งสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ ลำไย ทุเรียน ส้มโอ กว๊ายไข่ มังคุด สับปะรดแห้ง และมะละกอ ส่วนสินค้านำเข้า ได้แก่ แอปเปิ้ล ลูกนัต แพร์ คลินซ์ แอฟริคอต เซลนัต และพีสตาชิโอ

สำหรับการส่งออกที่ผ่านมาในแง่ของโครงสร้างภานำเข้า สำหรับสินค้าผัก ไทยเก็บภานำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 36-58.2 และเงินเก็บภานำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 0-13.6 ขณะที่สินค้าผลไม้ ไทยเก็บภานำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 10-55.2 และเงินเก็บภานำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 0-39 นอกจากนี้ ทางจีนยังเก็บภานำเข้ามูลค่าเพิ่มจากผู้นำเข้าผลไม้สดร้อยละ 13 และผลไม้แห้งร้อยละ 17

พร้อมนี้ในส่วนของการมาตรการทางการค้าที่มีใช้ภานำเข้า พบว่าทางจีนได้ใช้มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยกับสินค้าผักและผลไม้ โดย

1. ใช้การตรวจโรคพืช และแมลง และสารตกค้าง และสิ่งเจือปนอื่น ๆ อย่างเข้มงวดและใช้เวลานาน ทำให้สินค้าเน่าเสีย เช่น ลำไย ต้องตรวจสอบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์
2. กำหนดต้องให้มีใบอนุญาตสุขอนามัยและการรับรองฟาร์ม จากกรมวิชาการเกษตรของไทยมาแสดงพร้อมการนำเข้า เช่น ทุเรียน และมะม่วง

### ปัญหาและอุปสรรค เมื่อค้าขายกับจีน

ในแง่ของปัญหาและอุปสรรคด้านการค้าขายกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น มีข้อต้องพิจารณาหลายประการ คือ

1. มาตรการทางด้านการค้าที่มีใช้ภานำเข้า โดยในการนำเข้าผลไม้ไม่มีข้อกำหนด ดังนี้

1.1 มีใบรับรองโรคพืชและแมลง และต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านสุขอนามัยพืช ณ ด่านกักกันพืช ที่ท่าอากาศยาน และท่าเรือ เช่น ในการนำเข้าลำไยกำหนดให้หากผู้ตรวจพบโรคและแมลงต้องนำไปรมควันด้วยเมทิลโบรไมด์ (Methyl Bromide) ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น รวมทั้งต้องมีใบรับรองตรวจสอบสารตกค้าง จากกรมวิชาการเกษตร ไม่ให้มีสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ตกค้างที่เนื้อลำไยเกินกว่า 300 พีพีเอ็ม และไม่มีสารตกค้างเมทามิโดฟอส

1.2 มะม่วงและทุเรียนที่จะส่งเข้านั้นต้องมาจากสวนที่ผ่านการตรวจสอบและจดทะเบียนแล้ว จากกรมวิชาการเกษตร ส่งผลให้สวนที่ไม่ได้ผ่านการรับรองไม่สามารถส่งเข้าไปมณฑลที่มีการเข้มงวด เช่น เซี่ยงไฮ้ ปักกิ่ง

2. ระเบียบการนำเข้าและส่งออกผลไม้ MOFTEC (Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation) กำหนดให้ผู้นำเข้าและส่งออกได้จะต้องเป็นผู้ที่มีใบรับรองอนุญาตสำหรับบริษัทธุรกิจจีนที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองชายฝั่งทะเล ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 5 ล้านหยวน จึงจะสามารถขออนุญาตประกอบการนำเข้า-ส่งออกได้

สำหรับบริษัทธุรกิจที่อยู่ในเมืองอื่น ๆ ทุนจดทะเบียนจะลดลงเหลือเพียงไม่ต่ำกว่า 3 ล้าน หยวน ของแต่ละมณฑล ซึ่งในการขออนุญาตนำเข้าผลไม้ไทยจะนำเข้าและจำหน่ายได้จะต้องผ่านผู้ ได้รับอนุญาตดังกล่าว

**3** การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มภายในประเทศจีน แม้อัตราภาษีนำเข้าจะลดเหลือศูนย์ก็ตาม แต่ จีนยังมีการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้นำเข้า ร้อยละ 13 สำหรับผลไม้สด และร้อยละ 17 สำหรับผลไม้ แปรรูป ทำให้ผู้นำเข้าผลัดภาระไปให้พ่อค้าขายส่ง ขายปลีก ส่งผลให้ราคาผลไม้ของไทยสูงกว่า ผลไม้ที่ผลิตในจีน

**4** คุณภาพมาตรฐานของผลผลิตของไทย ผลผลิตสินค้าเกษตรของไทยยังไม่ได้มาตรฐาน การส่งออกและมีปัญหาสารตกค้าง เนื่องจากยังมีเกษตรกรไม่ปฏิบัติตามวิธีการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (**Good Agriculture Practice : GAP**) ทำให้สินค้ายังคงมีปัญหาสารตกค้าง ได้แก่ ผัก ผลไม้ (ลำไย ทุเรียน)

**5** การกำหนดมาตรฐานสินค้าส่งออก ยังมีปัญหาใหญ่ 2 ประการ คือ

**5.1** มาตรฐานคุณภาพสินค้าของไทยบางส่วนยังไม่มีกำหนดคุณภาพ และที่มีการกำหนดไปแล้วก็ยังไม่มีการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ รวมทั้งการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าส่งออก ยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ตรวจสอบ และเจ้าหน้าที่ชำนาญ เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ด้านพืช

**5.2** ขาดความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานสินค้าส่งออกของทั้ง 2 ประเทศ ให้ เป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน

**6** แหล่งรวบรวมและกระจายสินค้าของไทย ปัจจุบันยังขาดผู้ขายส่งสินค้า (**Distributors**) ของไทยในตลาดจีน ที่ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมสินค้าที่นำเข้าจากไทยและกระจายสินค้าของไทยไป ยังตลาดในมณฑลต่าง ๆ ในจีน

**7** เส้นทางและระวางขนส่งสินค้า ในส่วนที่ยังเป็นปัญหาประกอบด้วย

**7.1** เส้นทางขนส่งหลักจากไทยไปจีนยังเป็นการขนส่งทางเรือ ซึ่งต้องผ่าน ช่องกังก่อนเข้าสู่จีน ไปยังเมืองท่าหลัก ๆ คือ กวางโจว และเซินเจิ้น ก่อนกระจายสู่มณฑลต่าง ๆ โดย ส่วนใหญ่ใช้การขนส่งทางบก โดยรถยนต์บรรทุกธรรมดา ขณะที่เส้นทางยังไม่ได้รับการพัฒนา เท่าที่ควร ทำให้เกิดความล่าช้า และคุณภาพของผลไม้ด้อยลงเมื่อถึงปลายทาง รวมทั้งไม่สามารถ ขนส่งในระยะทางไกล ๆ ได้

**7.2** ค่าระวางขนส่งก่อนข้างแพงและขาดแคลน โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องการส่งออกมาก ๆ

**7.3** ขาดเรือพาณิชย์ที่เป็นของไทยในการขนส่งสินค้าเส้นทางแม่น้ำโขง ซึ่งปัจจุบันต้องพึ่งพาเรือพาณิชย์ของจีนเกือบทั้งหมด

**8** การบริหารจัดการธุรกิจการเงิน ปัจจุบันขาดศูนย์กลางข้อมูลทางด้านธุรกิจการค้าเชิงลึกของจีนทั้งด้านกฎหมาย ระเบียบ และวัฒนธรรมการค้าของจีนที่จะเชื่อมโยงให้กับผู้ส่งออกของไทยใช้ในการตัดสินใจลงทุน รวมทั้งปัญหาการเจรจาทางการค้าที่ยังใช้ภาษาจีนเป็นหลัก

### โอกาสทางการค้าของไทยสู่จีน

หากมองในแง่ของโอกาสทางการค้าระหว่างไทยกับจีนแล้ว ไทยมีข้อเด่นดังนี้

**1.** เนื่องจากไทยมีศักยภาพการผลิตของสินค้าหลายชนิดที่ยังคงได้เปรียบเมื่อเทียบกับประเทศจีนและคู่แข่งที่สามารถผลิตเพื่อการส่งออกเพิ่มขึ้นได้ เช่น ลำไย ทุเรียน มังคุด ส้มโอ เงาะ กุ้งแช่ ตองกอง และมะพร้าวอ่อน

**2.** ตลาดจีนมีโอกาสขยายการส่งออกได้อีกมาก เนื่องจากจีนมีประชากรจำนวนมากประมาณ **1,300** ล้านคน และเศรษฐกิจจีนค่อนข้างมีเสถียรภาพ รายได้ของประชากรดีขึ้น โดยเฉพาะเมืองเชียงใหม่ กวางตุ้ง หนานหนิง ฟูเจี้ยน เซี่ยเหอเหมิน ปักกิ่ง และเฉิ่นตู เป็นต้น ซึ่งไทยน่าจะมีโอกาสในการเจาะตลาดนี้ได้เพิ่มขึ้น

**3.** การขนส่งสินค้าเกษตรจากไทยไปจีนมีโอกาสขยายเส้นทางทะเลมุ่งสู่ตลาดจีนโดยไม่ต้องผ่านฮ่องกง เนื่องจากการลดภาษีเป็นร้อยละ **0** ทำให้ไทยสามารถส่งสินค้าไปท่าเรือของเมืองต่าง ๆ ของจีนโดยตรงได้มากขึ้น เช่น เชียงใหม่ นานกิง กวางตุ้ง และเซี่ยเหอเหมิน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้การส่งออกเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ เส้นทางขนส่งทางอากาศยังสามารถขยายการส่งสินค้าผลไม้ไปยังสนามบินเมืองต่าง ๆ ในมณฑลยูนนานและเมืองอื่น ๆ ที่สำคัญได้เพิ่มมากขึ้น

### เส้นทางขนส่งสินค้าจากไทยสู่จีน

ปัจจุบันการขนส่งสินค้าจากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น สามารถเลือกใช้เส้นทางได้ **3** วิธี คือ

**1.** การขนส่งทางเรือ ถือว่าเป็นเส้นทางขนส่งหลักในเวลานี้ ทั้งนี้การขนส่งทางเรือจากไทยสู่จีนสามารถทำได้สองเส้นทาง โดยเส้นทางแรก การขนส่งตามลุ่มแม่น้ำโขง ใช้เส้นทางจากท่าเรือที่อำเภอเชียงแสนหรือเชียงของ จังหวัดเชียงราย เดินทางไปยังท่าเรือที่เมืองสิบสองปันนาในมณฑล

ยูนนานหรือไปยังท่าเรือเมืองหนานหนิง เขตการปกครองอิสระกวางสี จากนั้นกระจายสินค้าไปยังเมืองต่าง ๆ ต่อไป

เส้นทางที่สอง การขนส่งทางทะเล ส่วนใหญ่การขนส่งสินค้าใช้เส้นทางจากแหลมฉะบั้งผ่านทะเลจีนใต้ไปยังฮ่องกง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 วัน จากนั้นขนถ่ายสินค้าลงเรือเล็ก เพื่อขนส่งต่อไปยังท่าเรือหนานไห่ เข้าสู่ตลาดกลางค้าส่งผลไม้ นำเข้าหลิสุ่ย เมืองกวางเจา และกระจายสินค้าไปเมืองต่าง ๆ ของมณฑลกวางตุ้งและมณฑลอื่น ๆ เช่น เชียงไฮ้ ปักกิ่ง และเซี่ยเหมิน

2 การขนส่งทางอากาศ ส่วนมากใช้ขนส่งสินค้าตอนต้นฤดูการผลิตที่มีสินค้าน้อยและราคาสูงไปยังท่าอากาศยานในเมืองสำคัญต่าง ๆ ของจีน เช่น ท่าอากาศยานนครคุนหมิง เมืองตูเจียงไฮ้ ปักกิ่ง ซึ่งในปี 2544 ประเทศไทยมีการส่งออกผักและผลไม้ไปมีปริมาณ 100 ตัน มูลค่า 3.7 ล้านบาท

3 การขนส่งทางบก เป็นเส้นทางขนส่งไปยังจีนด้วยรถบรรทุกทุกสินค้า ซึ่งสามารถใช้เส้นทางได้ 5 เส้นทาง แต่ปัจจุบันยังไม่นิยมใช้ เนื่องจากสภาพถนนไม่ดีและการก่อสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์ โดยประกอบด้วย

31 เส้นทางแรก จากจังหวัดหนองคายเข้าสู่เวียงจันทน์ ประเทศลาว จากนั้นเข้าสู่ประเทศเวียดนาม และผ่านเข้าสู่ประเทศจีนทางเมืองหนานหนิง เขตการปกครองอิสระกวางสี

32 เส้นทางที่สอง จากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เข้าสู่ประเทศพม่าทางด้านท่าจี้เหล็ก ผ่านเมืองยองและเข้าสู่ประเทศจีนทางเมืองเหมินชง เพื่อเข้าสู่สิบสองปันนา มณฑลยูนนาน โดยมีระยะทาง 240 กิโลเมตร

33 เส้นทางที่สาม จากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เข้าสู่ประเทศพม่าทางด้านท่าจี้เหล็ก ผ่านเมืองเชียงตุง แล้วเข้าสู่สิบสองปันนา ประเทศจีน มีระยะทาง 253 กิโลเมตร

34 เส้นทางที่สี่ จากอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เข้าสู่ประเทศลาว ผ่านทางห้วยทรายใน หลวงน้ำทา บ่อเตน บ่อหวาน แล้วเข้าสู่สิบสองปันนา ประเทศจีน มีระยะทาง 254 กิโลเมตร

35 เส้นทางที่ห้า จากอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เข้าสู่ประเทศลาว ผ่านด่านห้วยโก๋น ด่านน้ำเงิน ปากแบ่ง บ่อเตน บ่อหาน แล้วเข้าสู่สิบสองปันนา ประเทศจีน มีระยะทาง 300 กิโลเมตร (ศูนย์ข้อมูลจีนตอนใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

#### กลยุทธ์ส่งออกสินค้าสู่จีน

สำหรับในส่วนของกลยุทธ์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการส่งออก ได้แบ่งแนวทางออกเป็น 2 แนวทาง คือ



1. กลยุทธ์ระยะสั้น ดำเนินการใน ปี 2546- 2548

2. กลยุทธ์ระยะกลาง ดำเนินการใน ปี 2546- 2550

โดย กลยุทธ์ในระยะสั้น ดำเนินการใน ปี 2546- 2548 รวมทั้งสิ้น 5 ด้าน ดังนี้

1. การรักษาคุณภาพสินค้า แนวทางการดำเนินงาน ให้จัดทะเบียนและรับรองกระบวนการผลิต ของสวนที่ผลิตเพื่อส่งออก สร้างห้องปฏิบัติการ / ห้องปฏิบัติการเคลื่อนที่ตรวจสอบคุณภาพสินค้าที่แหล่งผลิต ให้ภาคเอกชนทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบกระบวนการผลิตและรับรองสินค้า ในระดับฟาร์มของเกษตรกร โดยรัฐเป็นผู้กำกับดูแลและรณรงค์ให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงการปรับปรุงการผลิต เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตรและสำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

2. ลดข้อกีดกันการค้า แนวทางการดำเนินงานคือ แต่งตั้งผู้แทนไทยเพื่อเจรจา เพื่อลดข้อกีดกันด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ยกเลิกข้อตกลงให้นำเข้าได้เฉพาะ 5 สวน ที่ผ่านการตรวจสอบและจดทะเบียนจากกรมวิชาการเกษตร จัดทำความตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement: MRA) ในด้านสินค้าเกษตรระหว่างไทยและจีน ยกเลิก/ขยายโควตาการนำเข้าและลดขั้นตอนพิธีการศุลกากรของจีนในเมืองท่าที่จะเปิดใหม่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กรมวิชาการเกษตร สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และกระทรวงพาณิชย์

3. เพิ่มช่องทางการจำหน่าย แนวทางการดำเนินงาน ให้มีการส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรของไทยไปจีนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งการสร้างตราสินค้า (Brand Name) ของไทย จัดงานแสดงสินค้า โฆษณาในสื่อต่าง ๆ และจัดทำโปสเตอร์ในซูเปอร์มาร์เก็ตและร้านค้า หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงพาณิชย์

4. ขยายเส้นทางขนส่ง แนวทางการดำเนินงาน เจริญขยายเส้นทางขนส่งทางทะเลไปยังเมืองท่าที่สำคัญ เช่น เชียงไฮ้ ฟูโจว เซี่ยเหมิน หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงคมนาคม

5. สร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการธุรกิจ แนวทางการดำเนินงาน ทั้งการฝึกอบรมด้านภาษาจีนและขนบธรรมเนียมจีนแก่นักธุรกิจ เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ ทำการศึกษาตลาดในเมืองที่สำคัญในมณฑลต่าง ๆ เช่น เชียงไฮ้ นานกิง ฟูเจี้ยน เซี่ยเหมิน และกวางตุ้ง เป็นต้น โดยรัฐบาลสนับสนุนเงินงบประมาณและ/หรือร่วมกับภาคเอกชนดำเนินการศึกษาตลาดในจีน หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และภาคเอกชน

ส่วนกลยุทธ์ระยะกลาง ดำเนินการใน ปี 2546-2550 มี 3 ด้าน ดังนี้

1. เพิ่มช่องทางการจำหน่าย แนวทางการดำเนินงาน จัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าและเครือข่ายของไทยในมณฑลที่สำคัญเพื่อกระจายสินค้าเกษตรของไทยให้สะดวกและรวดเร็ว จัดตั้งบริษัทร่วมทุน

การค้าสินค้าเกษตรหรือบริษัทตัวแทนการค้า เป็นตัวแทนการค้าและให้มีการค้าเกษตรแบบระบบหักบัญชี (Account Trade) หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงพาณิชย์ และภาคเอกชน

**2** ขยายเส้นทางขนส่ง แนวทางดำเนินงาน เร่งรัดให้มีความร่วมมือระหว่างลาว พม่า เวียดนาม และไทยในการสร้างเส้นทางขนส่งทางบกไปสู่ภูมิภาคยูเนียนและให้มีธุรกิจเรือขนส่งของไทยในเส้นทางลุ่มแม่น้ำโขงหน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงคมนาคม

**3** สร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการธุรกิจ แนวทางดำเนินงาน จัดตั้งศูนย์กลางด้านข้อมูลเชิงลึกทางธุรกิจ ที่เกี่ยวกับจีน เพื่อให้ผู้ส่งออกไทยทราบข้อมูลกฎหมาย ระเบียบ ตลอดจนวัฒนธรรมการค้าของจีน หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กระทรวงพาณิชย์และภาคเอกชน มูลค่าส่งออกปี 2550 เพิ่มขึ้น 11,500 ล้านบาท

ทั้งนี้ในบทสรุป ได้ประมาณถึงมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังจีนว่าจะมีมูลค่าที่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2550 จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2 เท่าของมูลค่าส่งออกสินค้ารวมในปี 2545 หรือจากมูลค่า 5,800 ล้านบาท เป็น 11,500 ล้านบาท โดยสินค้าที่มีโอกาสในการส่งออกไปจีนมาก ได้แก่ ลำไย ทุเรียน ส้มโอ มังคุด เงาะ กุ้งแช่ ตองกอง และมะพร้าวอ่อน (ศูนย์ข้อมูลจีนตอนใต้ ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

#### สถิติการค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน

สถานการณ์การค้าผัก ผลไม้ระหว่างไทย-จีน ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึง ธันวาคม 2547 รวม 1 ปี 3 เดือน มีมูลค่า 499.79 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แยกเป็นการส่งออกผักผลไม้ไปจีนมีมูลค่า 346.50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นำเข้าจากจีนมูลค่า 153.47 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ไทยได้เปรียบจีนเป็นมูลค่า 193.03 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีสถิติการนำเข้าและส่งออกสินค้าผักและผลไม้ระหว่างกัน ดังนี้

#### ตารางที่ 1 สถิติการค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน

มูลค่า : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ปริมาณ : กิโลกรัม

เดือน	การส่งออกผัก ผลไม้ไปจีน		การนำเข้าผัก ผลไม้จากจีน		ดุลการค้า
	พิกัด 07 ผัก	พิกัด 08 ผลไม้	พิกัด 07 ผัก	พิกัด 08 ผลไม้	
ต.ค. มูลค่า	3.393	5.245	2.821	10.246	-4.429
2546 ปริมาณ	(46,882,506)	(7,982,797)	(14,053,854)	(18,172,603)	(22,638,846)

เดือน	การส่งออกผัก ผลไม้ไปจีน		การนำเข้าผัก ผลไม้จากจีน		ดุลการค้า
	พิกัด 07 ผัก	พิกัด 08 ผลไม้	พิกัด 07 ผัก	พิกัด 08 ผลไม้	
พ.ย. มูลค่า	6.529	13.955	3.454	16.139	0.891
2546 ปริมาณ	(92,338,978)	(7,589,076)	(14,126,631)	(26,691,363)	(-33,136,580)
ธ.ค. มูลค่า	22.616	7.290	3.139	13.841	12.926
2546 ปริมาณ	(256,166,153)	(11,516,213)	(11,551,765)	(24,233,951)	(231,896,650)
ม.ค. มูลค่า	23.010	5.711	1.882	9.987	16.852
2547 ปริมาณ	(327,781,488)	(8,869,205)	(6,713,844)	(15,421,178)	(314,515,617)
ก.พ. มูลค่า	12.615	4.519	1.469	2.953	12.712
2547 ปริมาณ	(171,188,139)	(9,295,189)	(6,358,540)	(4,109,554)	(170,015,234)
มี.ค. มูลค่า	11.171	4.032	3.004	3.339	8.86
2547 ปริมาณ	(157,865,203)	(9,655,166)	(8,740,600)	(4,433,466)	(154,346,303)
เม.ย. มูลค่า	15.746	7.160	2.676	4.345	15.89
2547 ปริมาณ	(225,996,250)	(17,498,704)	(5,900,495)	(5,851,439)	(231,743,020)
พ.ค. มูลค่า	14.636	9.022	2.891	1.995	18.77
2547 ปริมาณ	(210,210,540)	(24,059,268)	(8,835,880)	(2,628,230)	(222,805,698)
มิ.ย. มูลค่า	29.606	4.350	2.992	1.793	29.17
2547 ปริมาณ	(417,785,196)	(12,153,924)	(8,439,652)	(2,039,856)	(419,459,612)
ก.ค. มูลค่า	17.008	8.146	2.369	2.964	19.82
2547 ปริมาณ	(221,534,602)	(21,574,696)	(10,309,475)	(3,727,937)	(229,071,886)
ส.ค. มูลค่า	22.559	7.862	2.501	4.415	23.51
2547 ปริมาณ	(278,620,171)	(18,909,814)	(8,809,250)	(8,281,689)	(280,439,046)
ก.ย. มูลค่า	18.178	6.837	4.148	6.981	13.886
2547 ปริมาณ	(201,203,447)	(17,705,784)	(12,445,440)	(14,549,748)	(192,914,043)
ต.ค. มูลค่า	10.25	3.37	3.09	7.88	2.64
2547 ปริมาณ	(115,767,316)	(8,435,547)	(11,546,026)	(15,430,930)	(97,207,907)
พ.ย. มูลค่า	18.91	4.71	4.29	11.29	8.04
2547 ปริมาณ	(219,938,841)	(10,499,021)	(12,242,904)	(24,405,208)	(193,789,750)

เดือน	การส่งออกผัก ผลไม้ไปจีน		การนำเข้าผัก ผลไม้จากจีน		ดุลการค้า
	พิกัด 07 ผัก	พิกัด 08 ผลไม้	พิกัด 07 ผัก	พิกัด 08 ผลไม้	
ช.ค. มูลค่า	20.59	7.48	4.68	9.89	13.50
2547 ปริมาณ	(238,977,514)	(49,561,638)	(14,119,404)	(19,683,363)	(254,736,385)
รวม มูลค่า	246.81	99.69	45.41	108.06	193.03
ปริมาณ	(3,183,256,344)	(235,306,042)	(154,211,760)	(189,660,515)	(3,074,690,111)

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก

### 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเขตการค้าเสรี (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ)

เขตการค้าเสรี (**Free Trade Area : FTA**) หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็นร้อยละ 0 และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งในด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (**Goods**) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลังๆ นั้น รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (**Services**) และการลงทุนด้วย เขตการค้าเสรีที่สำคัญในปัจจุบัน คือ ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (**North American Free Trade Agreement : NAFTA**) และ เขตการค้าเสรีอาเซียน (**Asean Free Trade Area : AFTA**) และขณะนี้สหรัฐอเมริกา อยู่ในระหว่างการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีในภูมิภาคอเมริกา (**Free Trade Area of Americas : FTAA**) โดยตั้งเป้าหมายที่จะให้การเจรจาเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2548

สาเหตุที่ประเทศต่างๆ ให้ความสนใจจัดทำเขตการค้าเสรี เนื่องจาก

1. การเปิดเจรจาการค้ารอบใหม่ขององค์การการค้าโลกล่าช้า ประเทศต่างๆ จึงได้หันมาพิจารณาจัดทำเขตการค้าเสรีมากขึ้น เพื่อให้มีผลคืบหน้าในการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าและรวดเร็วกว่าการเปิดเสรีในกรอบขององค์การการค้าโลก

2. การที่จีนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ทำให้ประเทศต่างๆ เกิดความหวั่นเกรงต่อศักยภาพด้านการแข่งขันของจีน เนื่องจากจีนเป็นประเทศใหญ่ที่จะขยายบทบาทอำนาจทางเศรษฐกิจได้มาก จากความได้เปรียบของตลาดภายในที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมากมหาศาล และมีแรงงานราคาถูก จึงสามารถรองรับการผลิต การบริโภค และมีศักยภาพในการส่งออกสูง เมื่อจีนได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก จะได้รับสิทธิเท่าเทียมกับประเทศอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ ประเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา จึงต้องปรับนโยบายและกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน



3. การทำเขตการค้าเสรีเป็นการให้แต้มต่อ หรือให้สิทธิพิเศษทางการค้าและการลงทุนแก่ประเทศที่เข้าร่วม โดยไม่ขัดกับองค์การการค้าโลก (หากปฏิบัติตามเงื่อนไข) ซึ่งจะช่วยให้มีการขยายการค้าและการลงทุน ระหว่างประเทศที่ร่วมทำเขตการค้าเสรี และในทางกลับกัน ก็เท่ากับส่งผลกระทบต่อประเทศที่อยู่นอกกลุ่มที่จะค้าและลงทุนกับประเทศที่อยู่ในกลุ่มเขตการค้าเสรีได้น้อยลง จึงเป็นแรงกระตุ้นให้หันมาพิจารณาจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่นด้วยเช่นกัน

4. หลายประเทศได้ใช้การจัดทำเขตการค้าเสรีเป็นยุทธวิธีในการสร้างพันธมิตรด้านเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งเป็นการสร้างฐานในการขยายการค้าและการลงทุนกับประเทศหรือกลุ่มประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลด้วย

5. ประเทศที่มีพื้นที่ขนาดเล็กแต่มีระบบเศรษฐกิจที่เปิดเสรีเต็มที่อยู่แล้ว เช่น สิงคโปร์ และจิจิ ได้ใช้ยุทธวิธีนี้อย่างแข็งขัน เนื่องจากมีระดับการเปิดเสรีสูง จึงมีโอกาสที่จะได้ประโยชน์จากการเปิดตลาดของประเทศที่ร่วมทำเขตการค้าเสรีได้มาก เช่น สิงคโปร์ทำเขตการค้าเสรีกับญี่ปุ่น เป็นต้น

หลักการในการจัดทำเขตการค้าเสรีของประเทศไทย มีดังนี้

1. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี ควรทำในกรอบกว้างครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งการค้าสินค้าและบริการ และการลงทุน รวมทั้งการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่นๆ อย่างไรก็ตามควรมีความยืดหยุ่น ให้สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของประเทศคู่เจรจาเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

2. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีควรให้สอดคล้องกับกฎขององค์การการค้าโลก ซึ่งมีเงื่อนไขให้การเปิดเสรีครอบคลุมการค้าสินค้า/บริการอย่างมากพอสร้างความโปร่งใส และเปิดให้สมาชิกอื่นตรวจสอบความตกลง

3. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี ควรยึดหลักการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงสถานะของไทยที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในกรณีที่คุณูเจรจาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ไทยควรเรียกร้องความยืดหยุ่นเพื่อให้มีเวลาในการปรับตัวนานกว่า หรือทำข้อผูกพันในระดับต่ำกว่า

4. การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี ควรให้ครอบคลุมเรื่องมาตรการสุขอนามัย และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ ด้วย

5. ความตกลงเขตการค้าเสรี ควรมีมาตรการต่างๆ เพื่อเป็นกลไกในการป้องกันผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามพันธกรณี เช่น มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping Measures : AD) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD) การใช้



มาตรการคุ้มกัน (Safeguards) การใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ซึ่งทำให้การดำเนินการตามพันธกรณีไม่มีผลในการเปิดตลาด รวมทั้งกำหนดกลไกการยุติปัญหาหรือข้อพิพาทอย่างเป็นทางการ

**6** ในการจัดทำเขตการค้าเสรีควรให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว ทั้งนี้ อาจมีการเจรจาตกลงในเรื่องที่จะเป็นการเกี่ยวเนื่องผลประโยชน์ระหว่างกันก่อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะประเทศไทยจะได้รับ มีดังนี้

**1.** ช่วยให้มีการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น และเป็นการกระจายแหล่งส่งออกและนำเข้า

**2.** ใช้เป็นประตูไปสู่ภูมิภาคใกล้เคียง เช่น แอฟริกาใต้ เป็นประตูสู่ประเทศในทวีปแอฟริกาและบาหลีเรน เป็นประตูสู่กลุ่มสหพันธ์อ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council : GCC)

**3** เป็นการแก้ไขและลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน เพราะการจัดทำเขตการค้าเสรีจะต้องมีการลดภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษีให้เหลือน้อยที่สุด

**4** เป็นการสร้างพันธมิตรที่จะเกื้อกูลกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการเพิ่มบทบาทและอำนาจต่อรองของไทยในเวทีโลก

ผู้ที่ได้รับประโยชน์ ได้แก่

**1.** ผู้ผลิต จะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูก จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

**2.** ผู้ส่งออก จะได้รับประโยชน์จากส่งออกสินค้าและบริการได้มากขึ้น เนื่องจากได้รับประโยชน์จากการลดภาษีสินค้า รวมทั้งการลด/ขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษีให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งเป็นการขยายตลาดและเพิ่มศักยภาพในการส่งออก

**3** ผู้นำเข้า จะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูก และสามารถนำเข้าจากแหล่งนำเข้าจากหลายประเทศ

**4** ผู้บริโภค ก็จะได้รับประโยชน์จากการที่สามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง และสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องของผลกระทบนั้น ผู้ผลิตในบางอุตสาหกรรมและบริการบางสาขาอาจจะมีผลกระทบบ้าง เช่น ผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพการผลิต/แข่งขันกับต่างประเทศในระดับต่ำ จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงศักยภาพและมาตรฐานการผลิต ตลอดจนจะเกิดต้นทุนในการปรับตัว (Adjustment Cost) เนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่สาขาที่ไทยมีความพร้อม/ได้เปรียบ และในกรณีที่ไม่สามารถแข่งขันได้ก็จำเป็นต้องออกจากธุรกิจนี้ไป

โดยกระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดให้การจัดทำเขตการค้าเสรีเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกของการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างพันธมิตรทางการค้า และเพิ่มโอกาสในการขยาย

การค้าและการลงทุน รวมทั้งใช้ประเทศคู่เจรจาเป็นประตูการค้าเข้าสู่ประเทศต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียง และการจัดทำเขตการค้าเสรีของไทยกับประเทศต่างๆ มีเป้าหมายที่จะขยายการค้าสู่ประเทศในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เพื่อเป็นการรักษาตลาดดั้งเดิมและขยายการค้ากับประเทศคู่ค้าใหม่ที่มีศักยภาพ เช่น ไทยได้จัดทำเขตการค้าเสรีกับบาห์เรน ซึ่งจะเป็นประตูสู่ประเทศกลุ่มสหพันธรัฐอาหรับในตะวันออกกลาง ส่วนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ ไทยได้วางเป้าหมายไว้ที่จีนและอินเดีย ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่า 2,000 ล้านคน สำหรับทวีปอเมริกาเหนือ ไทยได้เริ่มเจรจากับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่มีอำนาจซื้อสูงมาก ส่วนทวีปอเมริกาใต้ ไทยจะทำการค้าเสรีกับเปรู และความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด (Closer Economic Relationship) กับกลุ่ม ตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Mercado Comun del Sur : MERCOSUR) สำหรับทวีปออสเตรเลีย ไทยได้เจรจาจัดทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด กับออสเตรเลีย เพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าสินค้าอาหารไทย โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและในทวีปแอฟริกา ไทยจะทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด กับประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งจะเชื่อมโยงสู่ประเทศต่างๆ ในทวีปแอฟริกา ที่เป็นตลาดการค้าใหม่ๆ

ปัจจุบันไทยได้ดำเนินการเจรจาเพื่อจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและภูมิภาค ซึ่งขณะนี้ มีทั้งประเทศที่ได้เจรจาและจัดทำกรอบความตกลงไปแล้ว ประเทศที่กำลังดำเนินการเจรจา และประเทศที่กำลังเริ่มหารือเบื้องต้น ในเกือบทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมหลายประเทศ ได้แก่

1. ภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ จีน ได้มีการลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียน-จีนไปแล้ว โดยจะมีการลดภาษีสินค้ากลุ่มแรกภายใต้โปรแกรมการลดภาษีสินค้าเบื้องต้น ในพิกัด 01-08 ได้แก่ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ อาหารทะเล นมและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ ผักและผลไม้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 และภาษีจะลดลงเหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2549 สำหรับไทย-จีน ได้มีการลงนามในความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน สาระสำคัญของความตกลงครอบคลุมเรื่องการลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการ ตามพิกัดศุลกากรตอนที่ 07-08(116รายการ ตามพิกัดศุลกากร 6หลัก) ให้เหลือร้อยละ 0 ภายในวันที่ 1 ตุลาคม 2546 อินเดีย ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2546 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การค้าสินค้า การเจรจาจะเริ่มต้นเดือนมกราคม 2547 ให้เสร็จภายในเดือนมีนาคม 2548 และภาษีจะลดเหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2553 การค้าบริการและการลงทุน ให้เปิดเสรีในสาขาที่มีความพร้อมก่อน เริ่มเจรจาดันเดือนมกราคม 2547 ให้เสร็จภายในเดือนมกราคม 2549 การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที จำนวน 84 รายการ ซึ่งจะลดภาษีแบบสัดส่วน โดยทยอยลดภาษีลงแต่ละปีในอัตรา

ร้อยละ 50 75 และ 100 ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2547 จนถึง 1 มีนาคม 2549 ญี่ปุ่น (อยู่ระหว่างการเจรจา) และ กลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียใต้ (Bay of Bengal Initiative for Multi Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC) (เริ่มมีการหารือเบื้องต้น)

2 ตะวันออกกลาง ได้แก่ บาห์เรน ได้ลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดระหว่างไทย-บาห์เรนไปแล้ว และได้มีการลดภาษีสินค้าในเบื้องต้นจำนวน 626 รายการ โดยมีอัตราภาษีอยู่ที่ ร้อยละ 0 และร้อยละ 3 และมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2545 เป็นต้นไป

3 อเมริกาเหนือ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ในระหว่างการหารือระหว่างนายกรัฐมนตรีไทยและประธานาธิบดีสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2546 ที่กรุงเทพมหานคร ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงที่จะทำเขตการค้าเสรีระหว่างกันโดยจะเริ่มเจรจาในช่วงกลางปี 2547 เม็กซิโก (เริ่มมีการหารือ)

4 อเมริกาใต้ ได้แก่ เปรู ได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างไทยและเปรู ระหว่างการประชุมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Cooperation: APEC) เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2546 ที่ประเทศไทย และบราซิล (อยู่ในขั้นเริ่มหารือเบื้องต้น)

5 โอเชียเนีย ได้แก่ ออสเตรเลีย (อยู่ระหว่างการเจรจา)

6 แอฟริกา ได้แก่ แอฟริกาใต้ (อยู่ในขั้นหารือเบื้องต้น)

7 ยุโรป ได้แก่ สหภาพยุโรป (อยู่ในขั้นหารือเบื้องต้น)

ในการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีจำเป็นต้องเตรียมความพร้อม และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งรวมทั้งภาคเอกชน จึงจำเป็นต้องประสานงานร่วมกัน โดยยึดแนวทางดำเนินการดังนี้

1. การจัดทำเขตการค้าเสรีจะคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวมของประเทศ เนื่องจากการจัดทำเขตการค้าเสรี จะมีทั้งส่วนที่ได้ประโยชน์และส่วนที่เสียประโยชน์หรือได้รับผลกระทบ จึงควรพิจารณาผลประโยชน์รวมของประเทศเป็นสำคัญ

2. ท่าทีในการจัดทำเขตการค้าเสรีจะต้องมีเอกภาพทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้ประเทศไทยสามารถดำเนินการเจรจาในเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน ในการเตรียมพร้อมเพื่อให้การเจรจาเขตการค้าเสรีเป็นประโยชน์สูงสุดและเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของไทยในเวทีการค้าโลก

3. ภาคเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำเขตการค้าเสรี โดยภาครัฐต้องสร้างความเข้าใจและประสานงานด้านข้อมูล รวมทั้งแนวทางการเจรจาทำเขตการค้าเสรีระหว่างหน่วยงาน

ภาครัฐ และระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่องและมีความเป็นเอกภาพ เพื่อให้ไทยได้รับประโยชน์สูงสุดในการขยายการค้าและการลงทุนจากการทำเขตการค้าเสรี

4 การจัดทำเขตการค้าเสรีเป็นทิศทางใหม่ จึงควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ในเชิงนโยบายให้มากขึ้น ต่อเนื่องและครอบคลุมในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยใช้นักประชาสัมพันธ์มืออาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติในการดำเนินธุรกิจเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไปในฐานะผู้บริโภค

มาตรการรองรับด้านมหภาคของภาครัฐ เร่งดำเนินการ ในแนวทางการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อสร้างความพร้อมในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. เร่งดำเนินมาตรการด้านการเงินและการคลัง เช่น การเร่งปรับปรุงโครงสร้างภาษี การสร้างเสถียรภาพอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น

2. ปรับปรุงระบบและลดขั้นตอนการให้บริการของภาครัฐ รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชน เช่น พิธีทางศุลกากร การคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น เพื่อให้การค้ามีความคล่องตัวและไม่เพิ่มต้นทุนให้กับผู้ประกอบการ/ผู้ส่งออก

3. มีระบบควบคุมมาตรฐานสินค้านำเข้า รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานด้านสุขอนามัยของสินค้าเกษตรและมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ

4. มีระบบเตือนภัยเพื่อป้องกันผลกระทบอย่างฉับพลันและรุนแรงต่ออุตสาหกรรม ภายในรวมทั้งปรับปรุงระบบการใช้มาตรการการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping measures : AD) มาตรการการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD) และมาตรการการคุ้มกัน (Safeguards) ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วทันกับสถานการณ์

5. เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าโดยเฉพาะด้านการขนส่งทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

6. มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของไทยในต่างประเทศ

7. เร่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตและสาขาบริการที่ไทยมีศักยภาพ

8. สนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้เข้มแข็ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการเข้าตลาดของประเทศที่ร่วมทำเขตการค้าเสรี

9. สร้างกลไกประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อติดตามความคืบหน้าของการเจรจา และเพื่อเป็นเวทีให้ภาคเอกชนพิจารณาใช้ประโยชน์จากการดำเนินมาตรการเชิงรุก ในการเปิดตลาดสินค้ากับประเทศต่างๆ



โดยภาคเอกชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อใช้สิทธิประโยชน์อย่างเต็มที่จากการทำเขตการค้าเสรี ดังนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดการ และการดำเนินธุรกิจ เช่น การปรับเปลี่ยนเครื่องจักรใหม่ การใช้ระบบการจัดการแบบห่วงโซ่อุปทาน (**Supply Chain Management**) และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (**E-Commerce**) เป็นต้น
2. พัฒนารูปแบบและคุณภาพสินค้า โดยยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าให้สูงขึ้น เพื่อเข้าสู่ตลาดระดับบน ซึ่งจะช่วยลดการแข่งขันในสินค้าระดับล่าง และสร้างตราสินค้าให้กับสินค้าของไทยสู่ตลาดโลก
3. วิจัยและพัฒนา (**Research and Development: R&D**) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตให้สูงขึ้น
4. พัฒนानุคลากร โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ และช่างเทคนิค ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชนและระดับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป
5. พัฒนาและขยายตลาดเชิงรุก โดยใช้การตลาดเป็นตัวนำ ผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ขยายช่องทางการตลาดในการเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรงมากขึ้น มีกระบวนการผลิตและการส่งมอบสินค้าอย่างรวดเร็ว
6. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างภาคเอกชนไทยกับภาคเอกชนของประเทศที่ร่วมทำเขตการค้าเสรี เช่น การจัดตั้งสภาธุรกิจ เป็นต้น

#### 4 ทฤษฎีการเปิดเสรีทางการค้า

องอาจ สุขุมลววรรณ (2546) ในทางทฤษฎี การเปิดเสรีทางการค้านำมาซึ่งผลประโยชน์สุทธิที่เป็นโอกาสสำหรับประเทศต่าง ๆ ได้มาก โดยมีต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นในรูปของผลประโยชน์ทั้งทางภาษีศุลกากรและกลุ่มผู้ผลิตดั้งเดิม ทั้งนี้ ผลประโยชน์สุทธิเป็นผลประโยชน์ในแง่ของโอกาสที่เป็นไปได้ ดังนั้น ผลประโยชน์สุทธิของการเปิดเสรีทางการค้าจึงมิใช่เป็นผลประโยชน์ที่ต้องเกิดขึ้นเสมอ เว้นแต่ว่าการปรับตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการชดเชยในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบทางด้านลบ

การเปิดเสรีทางการค้าเป็นกระบวนการลดหรือผ่อนคลายนโยบายกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่การปรับตัวและเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นระหว่างเศรษฐกิจภายในประเทศกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือเศรษฐกิจโลก รวมถึงลดแรงกดดันจากประเทศผู้ส่งออกที่มีต่อผู้กำหนดนโยบาย เช่น การกำหนดกำแพงภาษีเพื่อปกป้องผู้ผลิตภายในประเทศ ทำให้ผู้ผลิตภายในประเทศอ่อนแอ เนื่องจากอาศัยแรงจูงใจทางภาษีในการแสวงหาผลกำไรมากกว่าการเร่ง

พัฒนาคุณภาพการผลิตเพื่อให้สินค้าของตนเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคภายในประเทศ ดังนั้น การเปิดเสรีทางการค้าจึงเป็นการลดภาระภาษีที่ตกแก่ผู้บริโภคและลดแรงกดดันที่ประเทศผู้ส่งออก มีต่อการกำหนดกำแพงภาษี รวมถึงเพิ่มพูนความสามารถในการแข่งขันให้แก่ระบบเศรษฐกิจ โดยรวม

การเปิดการค้าเสรีมี 4 ระดับ คือ

**1. ระดับฝ่ายเดียว (Unilateral Trade Liberalization)** เป็นนโยบายของรัฐที่ดำเนินการโดยไม่มีเงื่อนไขต่อรองใด ๆ กับประเทศอื่น ๆ โดยรัฐอาจเปิดเสรีกับสินค้าประเภทต่าง ๆ ตามสถานการณ์ของประเทศ เพื่อปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถให้แก่ผู้ผลิตในประเทศในการแข่งขันกับต่างประเทศ รวมถึงใช้ทรัพยากรในการผลิตอย่างเหมาะสมมากกว่าการพึ่งพำกำแพงภาษีหรือสิทธิประโยชน์ที่รัฐอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะ

**2. ระดับทวิภาคี (Bilateral Trade Liberalization)** เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างคู่สัญญาสองประเทศที่จะผ่อนคลายนโยบายการค้าทั้งในรูปของภาษีศุลกากรและมีใช้ภาษีศุลกากรภายใต้กรอบเดียวกัน โดยประเทศอื่น ๆ จะไม่ได้รับสิทธินี้ด้วยการเปิดเสรีทางการค้าประเภทนี้ เดิมทีไม่แพร่หลายมากนัก แต่ในปัจจุบันได้รับความสนใจมากขึ้น

**3. ระดับภูมิภาค (Regional Trade Liberalization)** เป็นการเปิดเสรีทางการค้าของกลุ่มประเทศที่มีอยู่ในภูมิภาคเดียวกันแม้จะไม่อยู่ในอาณาบริเวณที่ติดต่อกันได้ แนวทางเกิดขึ้นก่อนจัดตั้งองค์การการค้าโลก (General Agreement on Trade and Tariff : GATT) และมีได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการขององค์การการค้าโลกจึงกำหนดให้เป็นข้อยกเว้นตามมาตราที่ 24 ของบทบัญญัติองค์การการค้าโลก อย่างไรก็ตาม การเปิดเฉพาะกลุ่มประเทศอาจส่งผลเสียต่อประเทศนอกกลุ่ม รวมถึงอาจถูกนำมาใช้เพื่อการกีดกันประเทศคู่แข่งมิให้เข้าสู่ตลาดของตนโดยง่าย

**4. ระดับพหุภาคี (Multilateral Trade Liberalization)** เป็นการเปิดเสรีทางการค้าให้แก่ประเทศเกือบทั่วโลกเข้าสู่ข้อตกลงหรือกรอบการค้าเสรีเดียวกัน ซึ่งเป็นการเปิดเสรีตามบทบัญญัติขององค์การการค้าโลก ที่ต่อมาพัฒนาเป็นองค์การการค้าโลก จัดเป็นแนวทางที่ดีที่สุด เนื่องจากทำให้ทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการกีดกันประเทศที่อยู่นอกข้อตกลง สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย และช่วยให้การเปิดเสรีทางการค้าดำเนินการบนพื้นฐานของระเบียบกติกาสหประชาชาติที่ชัดเจนมากกว่าการต่อรองทางการค้าโดยลำพัง อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้ยังเผชิญปัญหาอย่างมาก เนื่องจากการดำเนินงานและความคืบหน้ามักเป็นไปอย่างเชื่องช้าภายใต้กระบวนการที่ต้องอาศัยประเทศเป็นจำนวนมาก รวมถึงประโยชน์จากข้อตกลงบางส่วนสำหรับประเทศด้อยพัฒนาที่ยากจนยังไม่ชัดเจน อีกทั้งประเทศมหาอำนาจไม่อาจยึดมั่นใน

แนวทางพหุภาคีอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนในประเทศเห็นว่าองค์กรระดับโลกมิได้ก่อประโยชน์ให้แก่ตนอย่างแท้จริง

การค้าเสรีเกิดประโยชน์สุทธิมากกว่าที่จะเป็นผลเสียทั้งในส่วนของผู้บริโภค ผู้ผลิต และรายได้ภาษีของรัฐ โดยเฉพาะการร่วมกันหลายฝ่ายหรือพหุภาคี เนื่องจากโครงสร้างตลาดใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ทั้งนี้ ในทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศมีข้อสรุปเบื้องต้น คือ การค้าเสรีให้ประโยชน์สูงกว่าการกีดกันทางการค้า และการค้าเสรีที่มากให้ประโยชน์สูงกว่าการค้าเสรีที่น้อย โดยสมมติให้ตลาดมีการแข่งขันสมบูรณ์ ประเทศที่ดำเนินการค้าเสรีเป็นประเทศเล็ก ไม่สามารถมีอิทธิพลต่อราคาในตลาดโลก สินค้าที่ใช้พิจารณาชนิดเดียว มีโครงสร้างต้นทุนแบบเพิ่มขึ้นหรือไม่มีการประหยัดต่อขนาด

## 5. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของธุรกิจระหว่างประเทศ

การดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศนั้นจะต้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องทำการวิเคราะห์ประเมินสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อทำการปรับปรุงการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้อง โดยสามารถหาประโยชน์จากโอกาสที่เอื้ออำนวยให้พร้อมกับการเตรียมรับมือกับปัญหา หรือหลีกเลี่ยงสภาพการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจต่อไป

**ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ** พอจะจำแนกได้ดังนี้

### 1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า

การพิจารณาสภาพเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า อาจพิจารณาจากปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ได้แก่

**1.1 ลักษณะสภาพการณ์โดยทั่วไปของประเทศคู่ค้า** เพื่อการประเมินระดับความน่าสนใจ ตลอดจนศักยภาพในการทำธุรกิจร่วมว่ามีระดับน่าสนใจอยู่ในระดับใด รวมถึงการจำแนกและจัดกลุ่มประเทศคู่ค้าที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นหมวดหมู่เพื่อง่ายต่อการวางแผนการค้าและการดำเนินต่อไป ลักษณะทั่วไปของประเทศคู่ค้าที่ควรพิจารณา ได้แก่

- จำนวนและความหนาแน่นของประชากร
- อัตราการเจริญเติบโตของประชากร
- โครงสร้างอายุของประชากร
- การกระจุกตัว หรือการกระจายของประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ
- ระดับรายได้และการกระจายรายได้ของประชากร ฯลฯ

**1.2** การพัฒนาการตลาดของประเทศคู่ค้า เป็นการพิจารณาถึงความพร้อมของปัจจัยหลักต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ และการพัฒนาตลาดปัจจัยโครงสร้าง ได้แก่

- ระบบการขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคมทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ
- ระบบการติดต่อสื่อสาร
- ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา
- การพัฒนาตัวกลางหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ที่จะให้ความสะดวกต่อการทำธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศ เช่น ธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทขนส่ง บริษัทโฆษณา ระบบการจัดจำหน่าย ที่ปรึกษาและวิจัยธุรกิจ เป็นต้น

**1.3** มาตรการควบคุมการค้าระหว่างประเทศของรัฐบาลประเทศคู่ค้าการใช้มาตรการการควบคุมทางการค้าระหว่างประเทศของรัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายใน และการสนับสนุนให้ธุรกิจภายในประเทศเติบโต รวมถึงการรักษาระดับการจ้างงานภายในประเทศ โดยมาตรการการควบคุมเพื่อกีดกันทางการค้าจากต่างประเทศที่มักจะใช้ดำเนินการ ได้แก่

- มาตรการทางด้านภาษี (Tariff)
- มาตรการการกำหนดโควตาการนำเข้า (Quota)
- มาตรการการควบคุมการเคลื่อนย้ายของเงินทุน (Exchange Control)
- มาตรการการควบคุมที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barrier) ในประเภทต่างๆ เช่น การกำหนดมาตรฐานของสินค้านำเข้า การบังคับถึงแหล่งที่มาของสินค้าตลอดจนรายละเอียดในฉลากของสินค้าอื่น ๆ

**1.4** ดุลการชำระเงินของประเทศคู่ค้า ดุลการชำระเงินจะเป็นตัวบ่งชี้ความมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ กรณีการเกิดภาวะเกินดุลแม้จะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศดีกว่าประเทศคู่ค้า แต่ถ้าเกิดติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยปราศจากมาตรการรองรับทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมแล้วอาจเกิดสถานะเงินเฟ้อขึ้น ส่วนกรณีสภาวะการขาดดุลเป็นเวลานานติดต่อกันจะทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลง ส่งผลให้ปริมาณเงินหมุนเวียนภายในประเทศลดลง ทำให้เกิดการขาดสภาพคล่องในระบบและส่งผลกระทบต่อภาวะการณ์ลงทุน การจ้างงานและปัญหาทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ของประเทศในที่สุด



## 2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรม

การดำเนินธุรกิจในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนั้นประเทศคู่ค้าแต่ละประเทศจะมีลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างอันมีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ จะต้องทำการศึกษาประเทศคู่ค้าให้เข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อการปรับแนวทางในการดำเนินธุรกิจได้อย่างสอดคล้อง ได้แก่ ศาสนา การศึกษา ภาษา วิถีชีวิต รสนิยม เป็นต้น

## 3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านการเมืองการปกครอง

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงต่อการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ ในลักษณะของการดำเนินการทางด้านนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลของแต่ละประเทศ เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศของตน ปัจจัยด้านการเมืองที่นักธุรกิจระหว่างประเทศจะต้องพิจารณาประเทศคู่ค้าของตนในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- ฐานคติด้านการเมือง (Ideology) ฐานคติที่ต่างกันย่อมส่งผลกระทบต่อการทำธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศ เช่น ฐานคติจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองแบบทุนนิยม (Capitalism) ย่อมเปิดกว้างมากกว่าฐานคติแบบสังคมนิยม (Socialism) แบบประชาธิปไตย (Democracy) หรือแบบชาตินิยม (Nationalism)

- ความมั่นคงทางการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุนในประเทศ
- ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงเพราะในการที่ประเทศคู่ค้ามีความสัมพันธ์กับประเทศอื่น อาจจะเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มประชาคมยุโรป (EU) กลุ่มอาเซียน (AFTA) กลุ่มอเมริกาเหนือ (NAFTA) ฯลฯ การรวมกลุ่มกันของประเทศต่าง ๆ จะทำให้มีอำนาจเจรจาต่อรองสูง และประเทศในกลุ่มสมาชิกจะได้รับสิทธิพิเศษบางประการทางการค้า เช่น สิทธิพิเศษทางด้านภาษี การไม่ต้องถูกจำกัดโควตาในการนำเข้า หรือข้อตกลงพิเศษทางการค้าอื่น ๆ ทำให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศที่อยู่นอกกลุ่มประเทศสมาชิกเกิดการเสียเปรียบในเชิงการแข่งขัน

## 4 ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม

โดยการวิเคราะห์ประเมินถึงรูปแบบและความรุนแรงในการแข่งขันของบรรดาธุรกิจที่ได้ดำเนินการแข่งขันภายในตลาดของประเทศคู่ค้า เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการ และแนวทางในการดำเนินการต่าง ๆ ของธุรกิจเพื่อสามารถประสบความสำเร็จในการแข่งขัน

## 6 ทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ

ทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (**The Theory of Comparative Advantage**) เป็นทฤษฎีของเดวิด ริคาร์โด ที่ได้นำทฤษฎีการค้าได้เปรียบอย่างสมบูรณ์มาปรับปรุง โดยใช้หลักการพิจารณาจากปริมาณแรงงานที่ใช้ในการผลิตเช่นเดียวกัน ทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบกล่าวว่า ประเทศใดประเทศหนึ่งควรเลือกผลิตสินค้าที่ตนได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับอีกประเทศหนึ่ง แล้วส่งไปขายยังต่างประเทศ และซื้อสินค้าที่ตนเสียเปรียบในการผลิตเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ซึ่งจะทำให้แต่ละประเทศได้รับประโยชน์สูงสุด

เดวิด ริคาร์โด ได้เสนอแนวคิดที่ว่า สองประเทศทำการค้ากันเมื่อประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าชนิดนั้นในอีกประเทศหนึ่ง จากแนวความคิดนี้สามารถอธิบายได้ 2 ประการ คือ ประการแรก ประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่งด้วยจำนวนแรงงานที่น้อยกว่าอีกประเทศหนึ่ง ประเทศนั้นก็จะผลิตสินค้าที่เสียต้นทุนต่ำกว่า (สินค้าที่ได้เปรียบ) แล้วนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอีกชนิดหนึ่งของประเทศอื่นซึ่งตนไม่ได้ผลิต การอธิบายแนวความคิดนี้ เดวิด ริคาร์โด ได้ยกตัวอย่างจำนวนชั่วโมงการผลิตสุราและผ้าของประเทศโปรตุเกสและอังกฤษ ประการที่สอง ประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าชนิดนั้น ได้ผลผลิตมากกว่าอีกประเทศหนึ่งด้วยจำนวนแรงงานเท่ากัน ประเทศนั้นก็จะผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนได้เปรียบเป็นสินค้าออกแลกกับสินค้าอีกชนิดหนึ่งที่ตนเสียเปรียบ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์สมัยหลัง ได้อธิบายตามแนวคิดประการหลังโดยใช้ตารางผลผลิต ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตามทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยการผลิตของแต่ละประเทศมีประสิทธิภาพในการผลิตไม่เท่ากัน

## 7. ทบทวนวรรณกรรมและบทความที่เกี่ยวข้อง

**ยุทธศักดิ์ ฅณาสวัสดิ์ (2544)** กล่าวถึง ดร.ทักษิณ ชินวัตร การมองวิกฤตเป็นโอกาส จาก การที่เงินเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ไทยน่าจะมีความได้เปรียบจากความสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับจีนอย่างมากแต่ที่สำคัญคือ ไทยจะต้องปรับตัวในการพยายามแสวงหาโอกาสทางธุรกิจให้มากขึ้นด้วย โดยการปรับตัวให้ตนเองได้รับความสนใจในด้านการลงทุน และการแข่งขันกับจีนนั้น ไทยจะต้องไม่แข่งขันด้านสินค้าที่ใช้แรงงานมากและราคาต่ำ เนื่องจากจีนได้เปรียบกว่า และมีศักยภาพในการแข่งขันด้านนี้สูงกว่าไทยมาก ดังนั้นจะต้องแข่งขันกันในสินค้าที่มีราคาสูง และต้องใช้ทักษะฝีมือในการผลิตและไทยต้องแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจกับจีนในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งไทยจะต้องลดต้นทุนการค้าในธุรกิจภายในประเทศซึ่งจะช่วยเพิ่ม

ขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจไทย โดยยกเลิกกฎระเบียบทางราชการที่ซับซ้อน เช่น พิธีการศุลกากร ฯลฯ อันจะลดต้นทุนการผลิตลงได้

**วิจารณ์ กลั่นเปา (2514)** ศึกษาเรื่องภาษีอากรกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยผลศึกษาสรุปว่า ภาษีอากรได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญหลายประการ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลที่สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยความสำคัญของภาษีอากรที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ประการแรกคือ ภาษีอากรมีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำหนดรายจ่ายของรัฐบาลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ประการที่สองคือ ภาษีอากรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ก่อให้เกิดการออมทรัพย์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ประการที่สามคือ ภาษีอากรเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยส่งเสริมและคุ้มครองอุตสาหกรรมซึ่งเป็นกิจการที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และประการสุดท้าย ภาษีอากรเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างการค้าระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งในแง่ของสินค้าขาเข้าและสินค้าขาออก นอกจากนี้ผลการศึกษายังได้เสนอแนะว่าภาษีอากรจะต้องเป็นเครื่องจูงใจหรือส่งเสริมกำลังใจ ตลอดจนสนับสนุนกิจการการลงทุนที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรงและจะต้องจำกัดการลงทุนที่มีต่อการพัฒนาน้อย ขณะเดียวกันภาษีอากรต้องเสริมสร้างการค้าออกอย่างเต็มที่ พร้อมกับการลดการนำเข้าสินค้าที่ไม่จำเป็นให้น้อยลงด้วย นอกจากนี้ภาษีอากรต้องมีความยืดหยุ่นสูง ทำหน้าที่ในการปรับปรุงอุปสงค์ให้เป็นไปโดยเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ ต้องสามารถเป็นเครื่องมือช่วยรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจได้ด้วยตัวเอง นั่นคือ ระบบภาษีอากรที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ต้องมีความพยายามทางด้านภาษีอยู่ในระดับสูง และมีการบริหารทางด้านภาษีที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความยืดหยุ่นทางภาษีอยู่ในระดับสูง

**ดวงกมล สุนทรวัฒน์ (2544)** งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่อภาคเกษตรและอุตสาหกรรมของไทยทั้งในระดับภาคการผลิตและระดับมหภาค เมื่อจีนลดอัตราภาษีนำเข้าตามข้อผูกพันขององค์การการค้าโลก โดยประเมินผลกระทบเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วงแรกศึกษาผลกระทบระยะสั้นเมื่อจีนใช้อัตรานำเข้าอัตราแรกในวันที่เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก และช่วงที่สอง เป็นการประเมินผลกระทบในระยะยาว เมื่อจีนใช้อัตราภาษีนำเข้าอัตราสุดท้าย การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป เรียกว่า **GTAP (Global Trade Analysis Project)** ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการค้า หรือการเจรจาทางการค้าที่เพิ่มขึ้นมากในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา โดยอยู่ในรูปแบบของเขตเศรษฐกิจเสรีหรือข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคี การศึกษาผลกระทบสามารถพิจารณาได้ทั้งประเทศเดี่ยวและกลุ่มประเทศสามารถเลือกพิจารณาในภาคการผลิตที่สนใจได้ เนื่องจากมีกลไกในการวิเคราะห์เศรษฐกิจในภาพรวมอย่างเจาะลึกถึงระดับจุลภาค และมีการจัดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ให้

มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทำให้ติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีขอบเขตของการวิจัยคือ (1) การศึกษาใช้ฐานข้อมูลจาก **Software GTAP Version 4** เป็นหลัก โดยมีข้อมูลดังนี้ ฐานข้อมูลโครงสร้างเศรษฐกิจจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ฐานข้อมูลด้านการค้าระหว่างประเทศและอัตราภาษี พ.ศ.2538 (2) ใช้ข้อมูลการค้าของเงินจากฐานข้อมูล **TRAINS Version Winter 1998/99** ซึ่งจัดทำโดยการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (**The United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD**) เพื่อหาอัตราภาษีเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการนำเข้าของเงิน และหาอัตราภาษีของเงินกับประเทศต่าง ๆ (**Bilateral Tariff Rate**) (3) ในการศึกษาผลกระทบต่อภาคการผลิตจะแบ่งหมวดของภาคการผลิตตามฐานข้อมูลในแบบจำลอง **GTAP** เป็น 50 ภาคการผลิต (4) การจัดกลุ่มประเทศที่ใช้ในการศึกษาจากฐานข้อมูลของแบบจำลอง **GTAP** จะคัดเลือกประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกที่เป็นคู่ค้าสำคัญของจีนและไทยทั้งหมด 12 ประเทศ/กลุ่มประเทศ (5) ในการวัดผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีนนั้นจะใช้อัตราภาษีตามข้อสรุปจากข้อตกลงสองฝ่ายที่จีนทำกับสมาชิกทั้ง 37 ประเทศ ที่เป็นมิตรรับรองรายงานและตารางข้อผูกพันสินค้าและบริการของจีนในการประชุมองค์การการค้าโลกเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2544 โดยคณะทำงานว่าด้วยการพิจารณาให้จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก โดยหาอัตราภาษีเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักว่าด้วยมูลค่าการนำเข้าของเงินจากทั่วโลก (6) การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้วิเคราะห์ผลกระทบต่อภาคบริการ จึงสมมติให้อัตราภาษีภาคบริการไม่มีการเปลี่ยนแปลง (7) ปรัชญาการอื่น ๆ นอกเหนือจากการลดอัตราภาษี อาทิ ข้อกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี การเจริญเติบโตของประชากร การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย การเปลี่ยนแปลงของค่าเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่ได้นำมาพิจารณา เนื่องจากข้อจำกัดของแบบจำลองและระยะเวลาในการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ทั้งสองช่วงให้ผลที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อจีนเสรีทางการค้าและลดอัตราภาษีนำเข้าทำให้เศรษฐกิจไทยหดตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการย้ายฐานการผลิตไปที่จีนเพิ่มมากขึ้น เพราะต้นทุนการผลิตของจีนต่ำลง ผลตอบแทนสูงขึ้น จึงใจให้นักลงทุนไปลงทุนเพิ่มขึ้น ในระยะยาว ผลิตภัณฑ์ในประเทศ (**Gross Domestic Product : PGDP**) จะลดลงถึงร้อยละ 0.8 รายได้ครัวเรือนลดลงร้อยละ 0.6 การออมลดลงร้อยละ 0.6 การลงทุนลดลงร้อยละ 0.9 ส่งผลให้สวัสดิการของไทยมีมูลค่าลดลง ด้านการค้าระหว่างประเทศในระยะยาว มูลค่าการส่งออกของไทยลดลงร้อยละ 0.1 โดยมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศจีนจะขยายเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ส่วนการค้ากับประเทศอื่น ๆ จะลดลง สำหรับผลกระทบต่อภาคการผลิต ภาคการผลิตที่ได้รับประโยชน์สูงสุด คือ ข้าวแปรรูปและน้ำตาล ขณะที่ภาคการผลิตอื่น ๆ โดยเฉพาะสิ่งทอ เครื่องแต่งกาย และผลิตภัณฑ์จากหนัง ปริมาณผลผลิตจะลดลง สินค้าอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานจะ



ได้รับผลกระทบรุนแรงกว่าสินค้าเกษตร แนวทางการปรับตัวที่สำคัญคือ การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

สมภพ มานะรังสรรค์ (2547) ได้กล่าวถึงเรื่องการเตรียมพร้อม ก่อนส่งออกผลไม้เข้าตลาดจีน โดยให้ข้อมูลว่า ช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา จีนปรับเปลี่ยนตัวเองมากเพื่อรองรับการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) แม้แต่พฤติกรรมของผู้บริโภคก็ปรับตัวให้เข้ากับยุคใหม่ด้วย เห็นได้จากคนจีนยุคนี้นิยมรับประทานอาหารกึ่งสำเร็จรูป (Ready to Eat) ในซูเปอร์มาร์เก็ตมีการวางขายนับ 100 แบรินด์ เมื่อหันมามองแผงขายผลไม้ไทยดูเหมือนจะดี แต่คนซื้อน้อย สาเหตุสำคัญคือ เรายังไม่สามารถทำให้ผลไม้ของไทยเปลี่ยนจากของใหม่ทีนาน ๆ ซิมที่เป็นผลไม้ที่ทานได้บ่อย ๆ ที่สำคัญไม่ควรส่งออกผลไม้ไทยไปชนกับหน้าผลไม้ของจีน เช่น ลูกท้อ ลูกพลับ เพราะราคาผลไม้ไทยแพงกว่าผลไม้จีนมาก ยกตัวอย่าง มังคุดกิโลกรัมละ 70 บาท (30-40 หยวน) ขณะที่ลูกพลับกิโลกรัมละ 30-40 บาท (45 หยวน)

ประเด็นสำคัญคือ ผู้ส่งออกต้องพยายามจับตลาดจีนให้ได้ ปัจจุบันคนอยู่ในชนบทร้อยละ 60 อยู่ในเมืองร้อยละ 40 และคาดว่าในอีก 30 ปีข้างหน้า จีนจะมีคนอยู่ในเมืองร้อยละ 70 อยู่ในชนบทร้อยละ 30 พอคนอยู่ภาคเมืองมากขึ้น การบริโภคจะเปลี่ยนไป ลองเปรียบเทียบผู้บริโภคญี่ปุ่นกับจีน พบว่า โดยเฉลี่ยคนจีนต้องใช้จ่ายถึงครึ่งหนึ่งหลังจากหักภาษีแล้วเพื่ออาหาร แต่ของญี่ปุ่นใช้ไม่เกิน 1 ใน 10 ดังนั้นพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนจีนส่วนใหญ่จึงเน้นสินค้าราคาไม่แพง นอกจากนี้คนจีนชอบทานอาหารนอกบ้าน ช่องทางขายอาหารผ่านร้านอาหารมีสัดส่วนถึงร้อยละ 57 ของมูลค่าอุตสาหกรรมอาหารหรือตลาดทั้งหมดของจีน แตกต่างจากญี่ปุ่นที่มีสัดส่วนขายผ่านตลาดค้าปลีกซูเปอร์มาร์เก็ต คอนวีเนียนสโตร์ สูงถึงร้อยละ 54 เช่นเดียวกับอาหารแปรรูปในจีนมีสัดส่วนร้อยละ 20-25 แต่ของญี่ปุ่นมีสัดส่วนร้อยละ 80 อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสังเกต คือ คนจีนนิยมของสดใหม่มากกว่าของแปรรูป สังเกตได้จากเวลาเข้าไปกินอาหารในร้าน เขาจะช้อนพลาสติก ๆ ให้ความชอบตัวนี้หรือไม่ ถ้าปลายังไม่ตายราคาจะสูง พอตายราคาหายไปครึ่งหนึ่ง อยากรู้ก็ตามพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนจีนมีโอกาสเปลี่ยนได้ เพราะในเมืองใหญ่ตอนนี้ฟาสต์ฟู้ด ทั้งเคเอฟซี แมคโดนัลด์ขายดีมาก ในปักกิ่งมี 60 กว่าสาขา และแนวโน้มใหม่คือ แพ็กเกจที่ใส่อาหารต้องเล็กเพราะครอบครัวในเมืองใหญ่ เช่น ปักกิ่ง และเซี่ยงไฮ้ ลดลงเหลือเฉลี่ย 1.7-1.8 คนต่อครัวเรือน

สำหรับผลไม้ไทยที่ส่งออกมายังจีนนั้น แม้จะไม่เสียภาษีนำเข้า แต่รัฐบาลจีนยังเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 13 และหากส่งผ่านมณฑลใดจะต้องศึกษากฎระเบียบของมณฑลนั้นด้วย เช่น มณฑลกวางตุ้ง ผู้นำเข้าต้องมีใบอนุญาตการนำเข้าผลไม้ จากสำนักงานควบคุมมาตรฐานตรวจสอบ และกักกันโรคแห่งชาติจีน (AQSIQ) ต้องใช้เวลา 30-40 วัน นอกจากนี้ในกรณีส่งออกลำไยไทยมายังจีน ต้องระวังปัญหาสารเคมีตกค้าง ซึ่งตามระเบียบของจีนสารตกค้างซัลเฟอร์ได

ออกไซค์ในลำไยต้องไม่เกิน 50 พีพีเอ็ม ด้านการชำระค่าสินค้านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการฝากขาย โดยราคาสินค้านั้น ๆ จะขึ้นอยู่กับสภาวะตลาดและต้องเสียดำเนินการประมาณ 3-5 หยวนต่อกล่องผลไม้ (น้ำหนักประมาณ 10 กิโลกรัม) ซึ่งการชำระเงินทางผู้นำเข้าจะโอนเงินให้ผู้ส่งออกไทยเป็นงวด ๆ ดังนั้นผู้ส่งออกไทยต้องมีความคุ้นเคยหรือสนิทสนมกับผู้นำเข้าในระดับหนึ่ง มิเช่นนั้น โอกาสที่จะขาดทุนมีสูง ดังนั้น ผู้ส่งออกที่ต้องการส่งออกผลไม้ไปจีนต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งในแง่พฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งในแต่ละเมืองจะแตกต่างกัน และที่ละเอียดไม่ได้คือต้องศึกษากฎระเบียบทั้งในระดับประเทศและระดับเมืองให้ละเอียดก่อนจะส่งผลไม้เข้าไปเจาะตลาดจีน

**พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ (2546)** ศึกษาเรื่องเขตการค้าเสรีไทย กล่าวว่า ปัญหาที่ผ่านมาในการเปิดการค้าเสรีกับจีนนั้น ไม่ใช่เพราะจีนไม่ต้องการการค้าเสรีกับไทย แต่เป็นเพราะจีนต้องการเปิดการค้าเสรีกับกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งกลุ่มเขตเดียว ไม่ใช่เปิดการค้าเสรีกับอาเซียนทีละประเทศ ธรรมชาติของจีนต่ออาเซียน จึงไม่ใช่เพียงเข้าครอบครองตลาดด้วยการทุ่มขายสินค้าราคาถูกแบบกินรวบ แต่จีนมองอาเซียนในฐานะหุ้นส่วน ของระบบเศรษฐกิจในเอเชียมากกว่าและการส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีน ยังมีอุปสรรคอยู่มาก เพราะจีนยังคงใช้ระบบการค้า ที่ควบคุมโดยหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและบริษัทเอกชนของจีนเอง เมื่อต้องการนำเข้าสินค้าหลายรายการ ก็ยังต้องขออนุญาตจากหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง หากผู้นำเข้าเป็นธุรกิจที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจจีน ผู้นำเข้าจะต้องเปิดบัญชีฝากเงินค้ำประกัน ไว้กับธนาคารจีนและจะได้เงินคืนเมื่อนำเอาสินค้าเข้ามาผลิตเป็นสินค้าขายส่งออกไปต่างประเทศแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ จีนก็ยังมีอัตราภาษีศุลกากรที่สูงมาก ในสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่อีกด้วย

ปัจจุบัน การผลักดันการค้าเสรีกับจีน มีผลสำเร็จในขั้นต้น โดยจีนยอมลดอัตราภาษีศุลกากร ที่เก็บจากการนำเข้าสินค้าเกษตรจากอาเซียน (ยกเว้นฟิลิปปินส์) โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 จากนั้น จีนจะทยอยลดอัตราภาษีศุลกากรอีก 600 ราย สำหรับสินค้าอาเซียนภายในปี 2549 ผลกระทบในระยะสั้นนั้น เป็นผลดีต่อประเทศไทยอย่างยิ่ง เพราะไทยจะส่งสินค้าเกษตร ผัก และผลไม้เมืองร้อนไปขายคนจีนได้ โดยไม่มีอุปสรรค ถึงขั้นอาจทำให้ผักผลไม้ในประเทศไทย มีราคาแพงเป็นประวัติการณ์ ส่วนไทยก็ไม่สูญเสียประโยชน์มากนัก เพราะปัจจุบันก็มีการลักลอบนำเข้าผักผลไม้จากจีน ปีละหลายพันล้านบาทอยู่แล้ว การค้าเสรีเพียงแต่ทำให้สินค้าเหล่านี้ถูกกฎหมายและมีราคาถูกลงเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

การเร่งเปิดการค้าเสรีกับจีน จึงนับเป็นกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจที่กระตุ้นการค้า และการส่งออกในระยะสั้นอย่างได้ผลที่สุด เกษตรกรไทยที่ปลูกผักผลไม้และพืชเกษตรอื่น ๆ เช่น ยางพารา จะได้ประโยชน์จากปริมาณส่งออก และราคาสินค้าที่สูงขึ้นอย่างมาก ในขณะที่ผู้บริโภคไทยก็มีทางเลือกซื้อสินค้าจีนที่มีราคาถูกและถูกกฎหมาย แต่ผลกระทบระยะยาวต่ออุตสาหกรรมใน

ประเทศไทยนั้น อาจไม่สวยหรูเพราะยังไม่แน่ชัดว่าอุตสาหกรรมไทยจะยึดหัดสู้กับสินค้าจีน ที่มีคุณภาพดีและราคาถูกลงได้อย่างไร หรืออุตสาหกรรมไทยจะสามารถยกระดับไปสู่กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพกว่า และราคาสูง โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับจีน โดยตรงได้หรือไม่



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright © by Chiang Mai University  
All rights reserved